

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina V Broj 31 Srpanj 2007. Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 1 481 40 51, 481 40 52, 481 40 54, fax. + 385 1 481 40 56

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

Bokeljska priča na sjeveru Jadrana

STR. 4

MONOPOL, DA ILI NE

Omogućiti izbor pomorcima

STR. 16

OBNOVA SV. EUSTAHIJA U DOBROTI

Ohrabrujuće hodočašće

STR. 36

RAZGOVOR SA DUBRAVKOM JOVANOVIĆ

Na šotani bokeljske otmjnosti

STR. 46

MARIO, DARKO I MATIJA BRGULJAN

Obiteljska tradicija

STR. 52

Poštovani čitatelji

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore od svog osnutka intenzivno afirmira hrvatsku nacionalnu zajednicu Crne Gore. Između ostalih aktivnosti, vrlo uspješno su organizirani Dani Boke u Zagrebu i Bokeljska priča u Dubrovniku.

Bokeljsku priču 22. rujna "odnijeli" smo na krajnji sjever Jadrana, u Rijeku, u nadi da će mnogi čuti, a neki obnoviti spoznaje o maloj, ali duhovno vrlo bogatoj autohtonoj zajednici koja je uspjela opstati i u isto vrijeme sudjelovati u dosta skladnom suživotu naroda Crne Gore.

Vodeći ljudi Grada Rijeke, Primorsko - goranske županije, njihovi gosti, Riječani i Bokelji, bili su ugodno iznenađeni visokom razinom programa.

Citirat ću diplomate:

"Smatram da je Bokeljska priča bila izuzetno uspješna; impresioniran sam kako je Crna Gora kao država bila dobro predstavljena. To je izvanredna ilustracija za dobar strateški pristup sadržan u rečenici da su manjine te koje spajaju dvije države, kazao je veleposlanik Republike Hrvatske u RCG dr. Petar Turčinović.

"Osjećao sam se počastvovanim i sretnim da ste uspjeli na najbolji način predstaviti Hrvate iz Boke i Crne Gore, njihovu bogatu kulturu i tradiciju, kao dio sveukupnog nacionalnog bića. Vaše aktivnosti su najbolji doprinos promociji višenacionalne i višekulturalne Crne Gore koju želimo graditi, riječi su ambasadora Republike Crne Gore u RH Branka Lukovca.

Ni nakon povratka u Crnu Goru nije nas dočekao novi ustav; samo saznanje da ta priča još traje i da se lome koplja vlasti i oporbe oko pitanja državljanstva.

Logičan je zaključak: Hrvati u Crnoj Gori se ne osjećaju povijesno prijepornima, već samo politički, a to je već druga vrsta problema koju razrješava samo pragmatičnost.

Nadajmo se da će pragmatičnost i pobijediti.

**Vaša urednica
Tamara Popović**

"Hrvatski glasnik", Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +381 (0) 82 304 232 Faks: +381 (0) 82 304 233
E-mail: hgd-kotor@cg.yu <http://www.hgdcg-kotor.org>
Žiro-račun: 510-10418-20
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović** Uređivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Nikolić, Marija Mihaliček, Joško Katelan, Jadranka Vojičić** Lektor: **prof. Ljiljana Markić** Fotografije: **Foto Parteli**
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

Hrvati Boke *Gradu Rijeci* **Bokeljska priča** **na sjeveru Jadrana**

Pod pokroviteljstvom
Grada Rijeke,
supokroviteljstvom
Primorsko – goranske
županije, Turističke
zajednice Grada Rijeke i
Županijske gospodarske
komore, Hrvatsko
građansko društvo Crne
Gore realiziralo je 22.
rujna u Rijeci Bokeljsku
priču. Suorganizatori su
bili Zajednica
Crnogoraca Primorsko –
goranske županije,
Hrvatska matica
iseljenika – podružnica
Rijeka i NVO Artel. Pored
brojnih uzvanica grada
domaćina, nazočni su
bili i veleposlanik
Republike Hrvatske u
RCG dr. Petar
Turčinović i ambasador
Republike Crne Gore u
RH Branko Lukovac

Ispred HNK

Između ozbiljnog sjevera i uzavrelog juga, egzotičnog istoka i užurbanog zapada, Rijeka je odabrala sve. Vi odaberite Rijeku - širom otvorena vrata Jadrana, grad u srcu Europe, stoji u prospektu Turističke zajednice Grada Rijeke.

Kako Rijeka ima mnogobrojna lica, uvjerio nas je već pogled sa terase hotela Neboder u kojem je bila smještena delegacija iz Boke koja se spremala da tog 22. rujna glavnom gradu Primorsko - goranske županije ispriča Bokeljsku priču.

Nakon cjelodnevnog putovanja prethodnog dana, možda je baš taj pogled u rano jutro bio presudan.

I našli smo se. Rijeka i mi. Na prvi pogled zavoljeli taj grad otvorenog srca, grad kontrasta - surove realnosti pejzaža lučke svakodnevice, zelenila i starih zgrada izgrađenih na antičkim temeljima, topline i kozmopolitskih opredjeljenja njenih građana.

Rijeka ima 150 000

Sa izložbe

stanovnika. Svoj dan slavi 15. lipnja. Dakle, Blizanac; uravnotežena u podvojenosti, harmonična u suprotnosti.

Krenuli smo uvjereni da ćemo natjerati Rijeku da zavoli nas. Kad smo čuli da u ovom gradu postoji pet

godišnjih doba, a da je peto doba karnevala, u to smo već bili potpuno sigurni.

Ovo je prvi put u povijesti da starosjedilačko autohtono žiteljstvo bokeljskih Hrvata organizirano posjeti Rijeku.

„Rijeka će biti označena na poseban način prisutnošću

Bisernice Boke

Boke, uvjereni da je naša kulturna baština dragocjena za uspostavljanje takvih suodnosa između Boke kotoarske i hrvatskih gradova koji će našoj i budućim generacijama biti garant suživota u miru. Hrvati iz Crne Gore bez sumnje su dokazali spremnost da tom cilju posluže i budu faktor koji će utjecati na rast regionalne stabilnosti, misija je koju je u uvodu publikacije napravljene za ovu prigodu istakao HGDCG.

Ulicom pored Rječine, rijeke koja je nekada predstavljala granicu između kraljevina Italije i Jugoslavije, stigli smo do Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca.

“Dobro došli, Kotorani, dovikivali su Riječani u prolazu.

Kazalište je izgrađeno 1885. godine, prema projektu specijaliziranog bečkog ateljea Helmer i Fellner.

REKLI SU....

Veleposlanik RH dr. Petar Turčinović

- Smatram da je Bokeljska priča bila izuzetno uspješna; impresioniran sam kako je Crna Gora kao država bila dobro predstavljena. To je izvanredna ilustracija za dobar strateški pristup sadržan u rečenici da su manjine te koje spajaju dvije države, kazao je za Hrvatski glasnik veleposlanik RH u RCG dr. Petar Turčinović, i nastavio:

- Bilo je zanimljivo slušati komentare kako se opet podsjećamo koliko ima sličnosti u jadranskoj regiji, bilo kroz pjesme podrijetlom iz Boke, jezik, bilo kroz mediteransku atmosferu.

Program je bio izuzetno dobro složen, osobito što se nastup Gradske muzike iz Kotora povezao sa nastupom Crnogoraca iz Peroja, koji je naišao na izvanrednu reakciju i veoma dobro primljen. Bilo je lijepo vidjeti intelektualno i kulturno nasljeđe na izložbi, od predstavljanja knjige dr. Pasinovića preko starih razglednica do filma o Boki. Boka ima sličnu povijest, razdoblja kao Rijeka i Pula.

Ipak moram istaći duh koji su donijele Bisernice Boke, gledati njihovu multifunktionalnost: i pjevale su, i igrale, i glumile...Teško je biti bolji ambasador od onoga što su one bile.

Igrokaz na pjaceti jednostavno i nepretenciozno educirao je prisutne što Boka jest u jako malo vremena. Drago mi je što su gosti bili riječka klapa „Morčić“.

Zahvalio bih svima koji su doprinijeli uspjehu Bokeljske priče. Svi prateći detalji – publikacije, brošure... govore da je realizira već uigran tim.

Priču je zaokružila kužina, i čestitke gospođi koja ju je pravila tako daleko od vlastite kužine.

Bokeljska priča je izuzetan način prezentiranja, i osobno bih je rado vidio u Puli, ili nekom drugom gradu u Istri, mada sam već iznimno zadovoljan što je ispričana Rijeci, gradu otvorenom za sve.

Turčinović i Lukovac

Moram istaći da sam u kontaktima sa Obersnelom, Vujićem, Linićem, zamijetio da su ugodno iznenađeni i njihove su reakcije izuzetno pohvalne.

Drago mi je da smo i mi kao veleposlanstvo, MVPEI, Vlada RH, doprinijeli tom projektu. Uvjerio sam se da je ono malo što je investirano, uloženo u dobar projekt, kazao je na kraju veleposlanik dr. Turčinović.

Ispričali su nam da je u gradu bez struje tada pravu senzaciju izazvao autonomni sustav električne rasvjete instaliran u kazalištu.

Točno u 10. 30 počeo je koncert Gradske muzike iz Kotora.

Plato ispred HNK je već bio

prepun, što Riječana koji su zastajali, i ostajali da do kraja odslušaju koncert, što Bokelja, od kojih neki dvadeset i više godina nisu vidjeli rodni kraj. Neki su krili emocije kroz bujicu riječi, mnoštvo pitanja, neki su bez riječi slušali zvuke uvertire

V e r d i j e v o g „Nabucodonosora“, Suvorove fantazije „Nočka“, Modugnovo „Volare“, finale Gotovčevog „ Ero s onoga svijeta“...

Pokrovitelj koncerta bila je Županijska gospodarska komora. Program je nadahnutu vodio **Branko Uvodić**, a nazočne je u ime Hrvatskog građanskog društva Crne Gore pozdravio predsjednik dr. **Ivan Ilić**.

Odmah nakon koncerta, Gradska muzika Kotora predvođena dirigentom **Vladimirom Begovićem** u pratnji ostalih članova delegacije uputila se ka Korzou, gdje se tog dana održavala tradicionalna manifestacija „Etno smotra nacionalnih manjina Grada Rijeke“.

Defile je praćen aplauzima, a zatim je na središnjem platou Gradska muzika održala koncert u okviru ove manifestacije, kao gost KUD Montenegro iz Rijeke.

Simboličan je i podatak da je najveća atrakcija tog dana, uz Kotorane, bio nastup Crnogoraca iz Peroja, koji su odigrali tradicionalno crnogorsko kolo - oro.

Stanke nije bilo, ni vremena za opuštanje. Iako prelijep, sunčan dan, trebalo je

Organizatori i gosti

Premašili naša očekivanja

Predsjednik Zajednice Crnogoraca Primorsko-goranske županije Ljubo Radović istakao je da ga jako veseli što je od svih projekata iz Crne Gore koji se dogovaraju sa Rijekom prva realizirana upravo Bokeljska priča.

- Ponosni smo što nam se pružila prilika da budemo suorganizatori manifestacije koju pripremaju građani Crne Gore hrvatske nacionalnosti. Očekivali smo od Hrvata iz Crne Gore sadržajnu i značajnu kulturnu manifestaciju, ali smo ipak ugodno iznenađeni da je premašila naša očekivanja.

Posebno smo zahvalni što su prigodom realiziranja Bokeljske priče u Dubrovniku građani Crne Gore hrvatske nacionalnosti prvi istakli crnogorsku zastavu na Stradunu nakon 1991.

Pokazalo se i da Grad Rijeka i Primorsko-goranska županija jako puno ulažu u svoje građane, pripadnike nacionalnih manjina, kazao je Radović i dodao da će Zajednica Crnogoraca PGŽ pokrenuti izgradnju spomen obilježja u Morinju, kako bi, prema njegovim riječima, Dubrovčani mogli dostojanstveno doći na mučilište njihovih sugrađana.

obaviti posljednje pripreme vezane za otvorenje izložbe i Bokeljsku noć na Trsatskoj gradini.

Tajnik HGDCG **Tripo Schubert**, voditeljica Službe za odnose s javnošću Grada Rijeke **Aleksandra Rajačić**, predsjednik Zajednice Crnogoraca PGŽ **Ljubo Radović**, voditeljica podružnice HMI Rijeka **Vanja Pavlovec**, voditeljica klape i idejni tvorac Bokeške kužine i performer **Vlasta Mandić** provjeravali su da li je svaki organizacioni detalj usaglašen.

U Atrij Hrvatskog kulturnog doma na Sušaku već u 18.00 počele su pristizati uzvanice. Nazočni su bili veleposlanik Republike Hrvatske u RCG dr. **Petar Turčinović** i ambasador Republike Crne Gore u RH **Branko Lukovac**, gradonačelnik Grada Rijeke **Vojko Obersnel**, predstavnik Primorsko-goranske županije **Vidoje Vujić**, predsjednik Turističke zajednice Grada Rijeke **Petar Škarpa**, savjetnik predsjednika Županijske gospodarske komore **Slavko Štambuk**, brojni Riječani i Bokelji...

Nakon nastupa klape Bisernice Boke i službeno je Bokeljsku priču otvorio gradonačelnik Grada Rijeke **Vojko Obersnel**.

Riječima dobrodošlice obratio se u ime župana **Zlatka Komadine** gospodin Vujić, koji je, kao i Obersnel, razmijenio prigodne poklone sa predsjednikom HGDCG dr. Ivanom Ilićem. Osim poklona HGDCG, dr. Ilić uručio je i poklone gradonačelnice Kotora **Marije Čatović**.

Nazočnima se zatim obratila voditeljica podružnice HMI Rijeka **Vanja Pavlovec**.

REKLI SU....

Ambasador RCG Branko Lukovac

Ambasador Republike Crne Gore u RH Branko Lukovac srdačno je zahvalio Hrvatskom građanskom društvu Crne Gore na pozivu da prisustvuje manifestaciji.

- Odist sam se osjećao počastvovanim i sretnim da ste, kroz više izvanredno dobro osmišljenih, pripremljenih i izvedenih programa: koncert Gradske muzike Kotor, otvaranje izložbe starih razglednica i fotografija, predstavljanje knjige prof. dr. Milenka Pasinovića, te izuzetan program „Bokeljska noć“ na Trsatskoj gradini, sa Bisernicama Boke, Kotorskom vlastelom, uz učešće klape Morčić iz Rijeke i VIS Tri kvarta i, naravno, rijetko dobro zamišljenoj i realizovanoj degustaciji bokeljskih delicija „Bokeška kužina“, uspjeli na najbolji način predstaviti Hrvate iz Boke i Crne Gore, njihovu bogatu kulturu i tradiciju, kao dio sveukupnog nacionalnog bića. Vaše aktivnosti su najbolji doprinos promociji višenacionalne i višekulturalne Crne Gore koju želimo graditi.

Nadamo se da ćete nastaviti sa tim aktivnostima i promocijom HGD i bogatog kulturnog nasljeđa i stvaralaštva Hrvata Boke i Crne Gore, posebno u Hrvatskoj. Ambasada će nastojati, u granicama svojih mogućnosti, da u tome bude od pomoći.

Želimo Vam puno novih uspjeha u Vašem izuzetnom radu, stoji u pismu ambasadora Lukovca.

Predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić

„Poštovani građani Rijeke, dragi naši Bokelji!

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore od svog osnutka intenzivno afirmira hrvatsku nacionalnu zajednicu Crne Gore. Tome svjedoče brojni događaji u organizaciji naše udruge koji su se desili u Crnoj Gori, posebno u Boki. Isto tako nastojimo da svoje bogato kulturno povijesno naslijeđe i način života prezentiramo u Hrvatskoj.

Vrlo uspješno smo organizirali Dane Boke u Zagrebu i nedavno Bokeljsku priču u Dubrovniku.

Sada se Bokeljskom pričom predstavljamo Vama, dragim prijateljima, i nadamo se da će mnogi čuti, a neki obnoviti spoznaje o našoj maloj, ali duhovno vrlo bogatoj autohtonoj zajednici koja je uspjela opstati i u isto vrijeme sudjelovati u dosta skladnom suživotu naroda Crne Gore.

Posebno se zahvaljujem Gradu Rijeci, napose gradonačelniku Obersnelu koji je bio naš gost u Kotoru, te institucijama i pojedincima koji su osigurali sredstva i prostor da bi mi danas bili sa vama.“

Ilić i Munić

Crnogorci iz Peroja

Radović, Rajačić i Schubert

O knjizi prof. dr. **Milenka Pasinovića** „Hrvati u Crnoj Gori s posebnim osvrtom na Boku kotorsku i drugu polovicu XX stoljeća“ i izdavačkoj djelatnosti Hrvatskog građanskog Društva Crne Gore govorili su mr. **Darinko Munić** iz Rijeke i predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić.

Uz prikaz filma putopisa «Boka» **Frana Alfirevića**, o izložbi starih razglednica (kolekcija Miro Ulčar) i povjesnih fotografija hrvatskih Društava Boke (arhiva HGDCG) govorila je povjesničar umjetnosti Muzeja Perasta **Marija Mihaliček**, a izložbu je otvorio prof. dr. **Ivan Kamenarović**, Bokelj iz

Rijeke.

- Pripala mi je posebna čast da, u prigodi boravka naših dragih Bokelja u Rijeci, otvorim izložbu starih razglednica i povjesnih fotografija hrvatskih društava Boke, koja je pripremljena s velikom ljubavlju i sa željom da se još jednom potvrdi da Boka i Rijeka pripadaju istom mediteranskom krugu.

Mnogi među nama u teškim su vremenima, zbog ove ili one nepodobnosti, morali potražiti posao izvan svog rodnog kraja, a Rijeka nas je svojom otvorenošću i gostoljubivošću srdačno prihvatila i omogućila nam da ostvarimo svoje životne ciljeve, nikada ne praveći razliku među domaćima i došljacima, kazao je, između ostalog, prof. dr. Kamenarović i nastavio:

- Prisjećam se riječi našeg dragog don Branka Sbutege: „Nisam jugonostalgičar, ali sam nostalgičar suživota“. Uvjeren sam da su olovna vremena za nama i da će u samostalnoj Crnoj Gori ponovo zaživjeti nekadašnji

Zahvalnost

Ovaj projekt su osmislili i realizirali tajnik HGDCG Tripo Schubert, Dario Musić i Vlasta Mandić – autor Bokeške kužine, igrokaza i voditeljica ženske klape Bisernice Boke.

- Ugodno nas je iznenadila susretljivost županijskih i gradskih institucija. Stoga je ovo prigoda da iskažemo svoju zahvalnost ponajprije gradonačelniku Vojku Obersnelu i njegovim djelatnicima koji su prepoznali u ovom projektu obostrani interes i prihvatili se pokroviteljstva. Zahvaljujemo i županu Primorsko – goranske županije Zlatku Komadini i direktoru Turističke zajednice Grada Rijeke Petru Škarpi, te predsjedniku Županijske gospodarske komore Vinku Mičetiću koji su financijski pomogli u realizaciji Bokeljske priče. Dugujemo zahvalnost i Ljubu Radoviću, predsjedniku Zajednice Crnogoraca Primorsko goranske županije – Rijeka, Vanji Pavlovec, voditeljici podružnice Hrvatske matice iseljenika u Rijeci, Goranu Trohi, voditelju NVO „ARTEL“ iz Rijeke, kao i Aleksandri Rajačić iz Službe za odnose s javnošću Grada Rijeke, koji su pomogli u organiziranju ovog projekta, kazao je tajnik HGDCG Tripo Schubert.

duh tolerancije i međusobnog uvažavanja koji je uvijek krasio život u Boki, te da će zauvijek ušutjeti oni koji su sijali razdor i mržnju“.

Nakon razgledanja izložbe svi su se uputili ka Trsatskoj gradini u kojoj je u 20:30 počela Bokeljska noć, uz igrokaz „Na kotorskoj pjaceti“ u izvođenju klape Bisernice Boke i Kotorske vlastele i promotivnu degustaciju bokeljskih delicija - Bokešku kužinu.

U predivnom ambijentu nekadašnjeg frankopanskog kaštela sa kojeg se pruža pogled na Rijeku i Kvarnerski zaljev na trenutak je stalo vrijeme.

Nazočne je pozdravio knez kotorski, a kotorska vlastela ispričala priču o povijesti tog drevnog grada.

Bisernice Boke u muzičko-scenskom prikazu „Na kotorskoj pjaceti“, u žanru mjuzikla, prikazale su veseli, raskalašni Kotor iz prošlosti. „Upoznali“ smo žene poznatih pomorskih kapetana iz Boke, koje u salonima svojih palača godinama iščekuju

REKLI SU....

Gradonačelnik Rijeke Vojko Obersnel

„Poštovani Bokelji,

Grad Rijeka s iznimnim zadovoljstvom ugostiće Bokeljsku priču koja će hrvatsku kulturnu baštinu Boke Kotorske, sa samog juga Jadrana, predstaviti ovdje u Rijeci na njegovom najsjevernijem dijelu.

Rijeka i Riječani poznati su po svojoj gostoljubivosti i otvorenosti, multikulturalnosti i toleranciji. Stoga se radujemo predstavljanju ove manifestacije u našem gradu i prilici da vidimo bogat i raznovrstan program ispričan u Bokeljskoj priči. Bit će to, uvjeren sam, još jedan zanimljiv doprinos našoj kulturi i prijateljstvu. Dobrodošli!“

Župan PGŽ Zlatko Komadina

„Poštovani prijatelji,

Čuvanje povijesti i tradicije pokazatelj su odgovornosti i poštovanja prema prošlosti, a čuvanje prošlosti najbolji je put prema uspješnoj budućnosti.

Primorsko – goranska županija stoga s velikim veseljem dočekuje „Bokeljsku priču“ uz pohvale Hrvatima iz Crne Gore koji su našli zanimljiv način da svoju tradiciju i kulturu predstave Hrvatskoj i svijetu!

Kraj smo prepoznatljiv po različitostima. Multikulturalnost i multietničnost naša su svakodnevica i neprocjenjivo bogatstvo, ali i poticaj za očuvanjem hrvatskog kulturnog i povijesnog identiteta. Isto prepoznamo i u «Bokeljskoj priči»! Preživjeli ste bremenita vremena, no unatoč tome uspjeli ste sačuvati svoj nacionalni identitet i njime oplemeniti sredinu u kojoj živite, na ponos svoje matične Domovine. I mi u Primorsko – goranskoj županiji hrvatsku civilizacijsku baštinu u Crnoj Gori držimo za veliku dragocjenost koja zaslužuje posebnu pažnju.

Nadamo se nastavku tradicije ovakvih susreta i velikom prijateljstvu!

Dragi Bokelji, dobro došli u Primorsko – goransku županiju.“

Direktor TZGR Petar Škarpa

„Poštovani prijatelji,

S osobitim zadovoljstvom želim Vam dobrodošlicu u našem gradu i pozdravljam sve sudionike manifestacije Bokeljska priča. Ovo je prvi put da Hrvati iz Boke Kotorske organizirano posjete Rijeku i predstave se Riječanima.

Rijeka je zadnjih godina postala atraktivni turistički centar, danas poznata po raznolikoj ponudi zabave za mlade, u kojoj svaka generacija nalazi željene sadržaje. Vaš program predstavljanja realizirati će se na atraktivnoj turističkoj destinaciji dominantnog položaja iznad Rijeke na Trsatu, koji je poznatom po kulturnim, zabavnim, sportskim i vjerskim manifestacijama.

Veseli me da će i Bokeljska priča sudjelovati u ukupnim riječkim događanjima i ostati u lijepoj uspomeni kako nama Riječanima, tako i Vama.

povratak muževa s mora; život na kotorskim pjaceta- ma , malim trgovima na koji- ma život teče od jutra do mraka, prepun glasova vike, šaputanja, ogovaranja, ljubavi ....

Knez je na kraju pozvao sve da kušaju specijalitete sa njegove trpeze: bokeljski pršut, specijalne sireve, dimljenog šarana, sušenu ukljevu- škorance, sardelu umido, mariniranu sardelu, sardelu „Alla Bisernice“,

palamidu „od Karampane“, mušulje „Alla Maka“, kotorske fortece, „Fjaka“ rolat, „Bonacu na moru“, R i ž o t „Nane della moda“, Pašticadu „Galiot“, Karnevalsku njokadu, Škicane incune, Bokeljski brodet, punjene lignje, brancin „u karaklaku“, rižot „od bavizele“, njoke sa spinatom u sosu od maslina, njoke sa slanim sardelama „Fortunao od njoka“, bijelo zelje sa kuhanim pršutom, perašku

Gradska muzika Kotor

Arhivski dokumenti svjedoče kako je čvrst temelj za razvoj puhačkog orkestra postavila skupina uglednih Kotorana već 1842. god, kada su općini i njezinu predsjedniku **Marku Paskvaliju** podnijeli pismeni prijedlog za osnivanje orkestra te izradili nacrt Pravilnika o osnivanju „Građanske glazbe grada Kotora“. Pravilnik je usvojen iste godine i u njemu su sadržani svi aspekti kotorskoga glazbenoga života, s osobitim naglaskom na školovanju mladih glazbenika.

Orkestar se sastojao od 22 glazbenika, i to: sedam klarineta, četiri trube, četiri roga, tri fagota, dva trombona, jedne flaute i jedne otavine. Nisu sačuvani podaci o prvome dirigentu. Poslije je orkestar ušao u sastav „Narodne straže“ pod dirigentskom palicom **Josipa Jedličke**. Potom, 1867., orkestar je reorganizirao u „Građansku muziku“ dirigent **Jeronim Fjorelli**, a i dalje su surađivali **Ivan Jedlička ml.**, **Antun Petrarka**, **Ivan Burati**, **Ivan Jedlička st.**, **Dionizije De Sarno**.

Glazba je nastupila 1898. na vjenčanju princa **Franza Ferdinanda** u Beču kao jedan od triju orkestara iz cijele Monarhije. Do nastanka Vojne glazbe na Cetinju, kotorska je glazba bila dvorski orkestar na knjazovu dvoru, a poslije i na dvoru kralja **Nikole I. Petrovića**. U svojoj dugoj povijesti orkestar je svirao engleskom princu **Edwardu**, norveškom kralju **Olafu**, **Eleanor Roosevelt**, **Sirimavo Bandaranaike**, **J. Brozu Titu**, **N. S. Hruščovu**, **Jean-Paulu Sartreu**, **Sofiji Loren** i **Carlu Pontiju**, princezi **Jelisaveti**, te aktivno sudjelovao u raznolikom kulturnom životu Kotora. Orkestrom su u XX. stoljeću dirigirali braća **Bagatella**, **Tripo Tomas**, **Anton Homen**, **Tripo Ćurašević**, **Nikola Čučić**, **Nikola Gregović**, a od 1994. god. dirigent je **Vladimir Begović**.

Za svoj rad orkestar je dobio mnoštvo nagrada i priznanja, među kojima se izdvajaju Orden zasluga za narod sa srebrnim zracima i Novembarska nagrada grada Kotora 1977. godine. Danas je u orkestru više od 40 članova, pretežito mladih glazbenika, čemu je pridonijelo ponovno otvorenje Srednje muzičke škole u Kotoru i puhačkog odsjeka.

Kotorska glazba tradicionalno priređuje Novogodišnji i ljetni koncert. Suvremeni aranžmani, nov zvuk i nastup solista s orkestrom (sopran **Marina Cuca**, **Uja Gulijčuk** - violina, **Goran Sevaljević** - harmonika, **Sofija Molčanova** - klarinet, **Ana Mihaljević** - glasovir, klapa „Bisernice Boke“) čine svaki nastup kotorske glazbe glazbenim užitkom, dok repertoarom i kakvoćom izvedbe orkestar privlači i novanove i publiku, što je jamstvo opstanka te značajne kotorske kulturne institucije.

Ove godine su proslavili 165 godina postojanja.

Izlet u Opatiju

VIS Tri Kvarta

Sastav Tri Kvarta je nastao 1997.god. Osnovali su ga članovi poznate grupe Muzička Radionica Vladimir Begović – klavijature, Željko Marković - bas i Duka Martinović - gitara. Kao i grupa Muzička Radionica koja je izdala LP i kasetu Bokeljska ploča, grupa Tri Kvarta također njeguju muziku nadahnutu ovim podnebljem sa mediteranskim zvukom i prepoznatljivim kotorskim i bokeljskim govorom. Imaju bezbroj gostovanja na TV i radiju kao i tri nastupa sa svojim kompozicijama na kotor-

skom festivalu Miris Mediterana. Nezaobilazni su na svim kotorskim feštama.

Tri veoma dobra prijatelja koji zajedno sviraju više od 25 godina, i koji vole muziku, se bave drugim zanimanjima. Vladimir je advokat, dirigent Gradske Muzike Kotor i kompozitor, Željko je vlasnik radnje „Optika“ i kompozitor, dok je Duka muzički urednik na Radio Kotoru i ima solističku karijeru kao kantautor. Za budućnost glazbe se ne brinu jer su im djeca već pošla njihovim stopama.

Bisernice Boke

Bogatu glazbeno-kulturnu tradiciju grada Kotora i Boke kotorske Bisernice Boke već 28 godina afirmiraju kroz klapsko pjevanje, koje je u organiziranoj formi u Boki dobilo zamah razvoja od 1979.godine. U to su vrijeme osnovane muške klape Karampana i Bokeljski mornari, nešto docnije i ženska klapa Alkima (svi iz Kotora) , te klapa Jadran iz Tivta.

Glavne aktivnosti Bisernica su njegovanje izvornih napjeva primorsko-brdskog zvuka i stvaranje novih glazbenih formi s ciljem daljnjeg razvijanja tradicionalne pjesme Boke. Osnovni prepoznatljiv karakter pjevanja

je a capella u četiri glasa, kao i uz glazbenu pratnju. Na repertoaru su vrlo stare , izvorne pjesme iz XVII. I XVIII. stoljeća, tzv.bugarštice, a također i pjesme s početkom XX.stoljeća pa sve do danas.

Klapa je ostvarila preko tisuću nastupa na domaćoj i inozemnoj sceni, radiju i TV, i imala zapažena gostovanja u Njemačkoj, Austriji, Francuskoj i Italiji (sajam turizma u Berlinu, festival folkloru u Kehlenu na Rajni, festival folkloru u Cisterninu, promocija bokokotorskog zaljeva u „Klub najljepših zaljeva svijeta“ u francuskom gradu Vannes). Bisernice Boke su snimile CD sa 24 pjesme i za iste pjesme napravile 24 TV spota u trajanju od 45 minuta. Ove godine učestvovala su na Omiškom festivalu klapa kao gosti.

Bokeška kužina

Kulinarstvo kao segment turističke ponude Crnogorskog primorja ima stvorene preduvjete i atmosferu da može ponuditi bogatu specifičnu trpezu i ugostiti najizbirljivijeg gosta željnog dobrog zalogaja. S ciljem da se prepozna i promovira izvorna kulinarska ponuda na turističkoj trpezi, pokrenute su određene aktivnosti.

Inicijativa je potekla iz Kotora od arhitekta Vlaste Mandić i prof. Nikole Malovića, koji su projekt „Bokeška kužina“ počeli realizirati na valovima „Skala Radija“ u Kotoru. Od rujna 2002. počela je s emitiranjem, svake nedjelje, „Bokeška kužina“. Sam naziv govori da se u Bokeškoj kužini parićavaju (pripremaju) autohtona, tradicionalna bokeška jela.

Prijedlog Pravilnika o stjecanju zvanja i ovlaštenja pomoraca izazvao oštre prosvjede

Omogućiti izbor pomorcima

Nekada jedna od najunosnijih gospodarskih grana u Crnoj Gori, njena pomorska privreda, u proteklih je 15 godina zbog poznatih okolnosti pretrpjela niz vrlo teških udaraca koje su je gotovo uništili. Ekonomske sankcije Ujedinjenih naroda prema tadašnjoj Miloševićevoj tvorevini SRJ zbog agresije na Hrvatsku i BiH, te njihove teške posljedice kombinirane sa nesposobnošću DPS-kadrova koji su postavljeni na čelo kompanija „Jugoceanija“ Kotor i „Prekookeanska plovidba“ Bar, učinili su da Crna Gora do 2003. izgubi svih svojih 40-tak velikih preookeanskih trgovačkih brodova. Samo zahvaljujući nizu sretnih okolnosti i dobroj volji pojedinih

Država je odlučila da zadrži sveučilišni monopol u obrazovanju i obuci naših pomoraca, iako prilike na svjetskom tržištu i praksa najjačih pomorskih država svijeta nameću sasvim drugačiji pristup

profesionalaca koji su se zatekli na ključnim mjestima u državnoj administraciji, sa njima nije „nestalo“ i blizu pet tisuća naših pomoraca koji su se ipak, uspjeli spasiti od uvrštavanja na ozloglašenu „crnu listu“ Međunarodne pomorske organizacije IMO, te su usprkos čestim našim mijenjanjima država, ipak uspjeli održati međunarodnu valid-

nost svojih pomorskih svjedodžbi. Tih oko pet tisuća ljudi danas su okosnica onoga što nazivamo pomorskom privredom Crne Gore, države u koju njeni građani koji plove gotovo isključivo na stranim brodovima, svake godine donesu blizu 70 milijuna dolara.

U međuvremenu, počeli su se pojavljivati i skromni ali nadasve važni pokušaji obnove nacionalne trgovačke flote, poglavito angažovanjem novoosnovane privatne broderske kompanije „Nimont“ iz Bara koja raspolaže sa pet manjih iznajmljenih, odnosno sopstvenih teretnih brodova sa kojima vozi robu većinom između jadranskih luka.

No, to je sve malo u usporedbi sa onim što je Crna Gora imala do kraja devedesetih – flotu ukupne nosivosti skoro milijun tona što je izuzetno značajno za državu od nepunih 700 tisuća stanovnika. Crnogorska vlast, osim brojnih najava i obećanja, malo je što u proteklih 4-5 godina učinila da se stvari pokušaju pokrenuti sa mrtve točke i državi u punom smislu vrati epitet pomorske, a ne

Lompar

Sa okruglog stola

samo primorske zemlje koji Crnoj Gori daje njen zemljopisni položaj. Izostala je, naime, osmišljena politika obnove i razvoja našeg pomorstva koje u sebi ne podrazumijeva samo brodarstvo već i luke, brodograđevnu, ribarsku i nautičku industriju, pomorsko školstvo i sveobuhvatan i efikasan sistem gospodarenja i zaštite mora.

Tržište nalaže promjene

Najnoviji primjer loše strategije je prijedlog novog Pravilnika o stjecanju zvanja i ovlaštenja pomoraca – kapitalnog dokumenta vezanog za edukaciju i mogućnost zapošljavanja naših pomoraca, koji u dogledno vrijeme ne mogu računati na nacionalnu flotu, već svoj kruh sa devet kora moraju zarađivati ploveći na stranim brodovima.

Naime, prijedlogom ovog dokumenta koji kao takav podržava i Ministarstvo pomorstva, prometa i telekomunikacija, država je odlučila da zadrži sveučilišni monopol u obrazovanju i obuci

naših pomoraca, iako prilike na svjetskom tržištu i praksa najjačih pomorskih država svijeta nameću sasvim drugačiji pristup.

Ovakve nakane onih koji odlučuju, već duže vrijeme izazivaju oštre prosvjede u najvećem dijelu crnogorske pomorske javnosti što se potvrdilo i sredinom rujna na okruglom stolu kojeg je u Kotoru upriličilo Udruženje kapetana trgovačke mornarice Crne Gore. Oštra razmjena argumenata, ponekad na ivici verbalnog sukoba, obilježila je taj skup pomorskih gospodarstvenika i resornih državnih institucija, a u centru pozornosti upravo je bio je nacrt novog Pravilnika o stjecanju zvanja i ovlaštenja pomoraca koji predviđa da najveća zvanja na brodu – zapovjednika, odnosno upravitelja stroja – mogu steći samo oni koji završe Fakultet za pomorstvo (FZP).

Predstavnici Udruženja kapetana i većina prisutnih iz pomorskih agencija, kompanija i centara za obuku, založila se da se ovaj dokument uskladi sa

praksom u većini vodećih pomorskih država svijeta, te da se uz fakultetsko obrazovanje, pomorcima omogući da do najvećih zvanja na brodu dođu i nakon završene Srednje pomorske škole, prakse na brodu i plovidbenog iskustva, te uz završene adekvatne kurseve u centrima za obuku koje certificira i na ispitima verificira sama država. Takav pristup omogućava i aktualna STCW konvencija o obuci pomoraca Međunarodne pomorske organizacije IMO, od koje su crnogorski standardi još zahtjevniji.

„Bilo je više primjera da brodari nisu htjeli postaviti za zapovjednika broda naše prve oficire sa 33 godine iako oni ispunjavaju sve uvjete, i to samo zato što su po njihovim mjerilima prestari. U svijetu se danas zapovjednik postaje sa 25-26 godina a naši ljudi to ne mogu jer im se traži da završavaju fakultet a to iziskuje dosta vremena koje mogu provesti u plovidbi, upozorava lučki kapetan iz Bara **Branko Koprivica**. Zalažući se da Crna Gora uvede

školovanje po sistemu Pomorske akademije, Koprivica rezolutno tvrdi da „vid obrazovanja kakva sada imamo na FZP sada ne odgovara potrebama“. Da dinamično svjetsko tržište nalaže promjene i omogućavanje obrazovanja zapovjednika i upravitelja i kroz obuku u trening-centrima smatraju i kapetani **Špiro Sikimić**, **Janko Milutin** i **Ljubiša Savić**, direktorica Centra za obuku pomoraca u Baru **Ljubica Vukić**, predstavnik sindikata pomoraca **Tomislav Markolović** i komercijalni direktor „Barske plovidbe“ **Vojin Koprivica**.

Država ne odustaje

Kapetan **Nenad Lazović** iz Training centra „Azalea“ tezu da pomoćima treba omogućiti izbor da li će do zvanja zapovjednika i upravitelja dolaziti kroz obuku ili formalno obrazovanje na FZP, ilustrativno dokazuje praksom iz SAD i Velike Britanije ističući da bi paralelna primjena tog modela u Crnoj Gori donijela brojne benefite, prvenstveno pomorcima.

„Već osam godina se mučimo da donesemo ovu odluku. Mislim da je pravi razlog za to činjenica što prvo moramo potražiti odgovor imamo li mi ljudski kadar koji se može prilagoditi traženim promjenama, ističe Lazović dodajući da obuku kao način za stjecanje najviših zvanja na brodu preporučuje STCW konvencija.

„Mi nismo protiv FZP već samo želimo da i naši pomorci poput svojih kolega u svijetu dobiju mogućnost izbora jednog od dva puta koji ih u konačnom vode do istoga cilja. Oni sami treba da se opredijele što im više odgovara, a svi mi ovdje zajedno trebamo biti njima na usluzi, poručuje kapetan Janko Milutin iz Udruženja kapetana Crne Gore, dodajući da će oni koji budu htjeli stići do najviših znanstvenih znanja u pomorskoj znanosti to i dalje moći činiti samo na sveučilištu, odnosno FZP.

„Opasno bi bilo usvojiti takvu praksu jer bi time urušili čitav sistem obrazovanja pomoraca koji je kod nas na europskom nivou.

Bivši Jugooceanijin brod

Iluzija je da se ovdje mogu implementirati američka rješenja, uzvraća dekan FZP dr. **Milorad Rašković**, iako je prije toga gotovo pola sata bio u prigodi promatrati grafičku prezentaciju rješenja koja se primjenjuju u svijetu i koje preporuča sam IMO. Profesor FZP dr. **Lazo Vujović** je još tvrdi, pa je on tako na skupu u Kotoru zahtjev struke bez ustručavanja nazvao „retrogradnim i neprihvatljivim“.

„Neshvatljivo je da ovi ljudi traže da se vraćamo u 19.stoljeće i to me navodi na sumnju u njihove dobre nakane, poručio je Vujović u svojem na momente filozofskom izlaganju u kojem je govorio i o moralu kapetana. Dodajući da „mi imamo 50 godina tradicije u pomorskom školstvu“ (iako su u Perastu još u 18.stoljeću obučavani ruski pomorci), Vujović je kazao da „suvremena brodska tehnologija traži visokoobrazovane kadrove“ i naglasio da se o tome „ne mogu pričati nekompetentni ljudi na ovom skupu“.

Protiv je i lučki kapetan u Kotoru **Nikola Drakulović** kao i rukovodilac kotorskog Centra za obuku **Veselin Baltić**, dok je direktor Srednje pomorske škole **Renato Brkanović** kaže da u toj ustanovi uz prelazak na šestogodišnje školovanje, mogu obrazovati i buduće kapetane i upravitelje.

Ministar pomorstva dr. **Andrija Lompar** i po ovoj temi ostao je prilično nedorečen, poručivši okupljenim pomorcima i pomorskim menadžerima da i oko ovog zahtjeva „presuđuju zahtjevi i potrebe brođara“. Lompar je, međutim, indirektno i potvrdio da država usprkos zahtjevima iz strukovnih udruga, ne namjerava odustati od svog rješenja, kazavši da „treba razmišljati i o očuvanju imidža naših kapetana kao izuzetno obrazovanih i stručnih kadrova koji imaju prođu i u vrijeme ekonomskih kriza na pomorskom tržištu“. Interesantno je, međutim, da se Lompar u tom svjetlu stremljenja ka „obrazovan-

im“ kapetanima i strojarima, nije ni osvrnuo na još jedan zahtjev struke, a to je da Crna Gora što prije ratificira i primjeni najnoviju Konvenciju o radu pomoraca ILO 186 Međunarodne organizacije rada, a koja direktno ili ne, vrlo strogo definira gotovo sve aspekte života i rada pomoraca i njihovog odnosa sa državom i poslodavcem-brodarima. Ono što je, međutim, obećao je da će država vrlo brzo kupiti dva polovna trgovačka broda za kompaniju „Crnogorska plovidba“, te da se o tome intenzivno pregovara sa bankama.

Rizičan projekt nove flote

Već duže „puštajući dimne signale“ o novoj floti „Crnogorske plovidbe“, kompanije koja već par godina postoji samo na papiru, vlasti u Crnoj Gori pokušavaju amortizirati naraslo nezadovoljstvo, pogotovo bokeljskih pomoraca kojima je ta ista država nestručnim upravljanjem i vrlo sumnjivim

radnjama svojih kadrova na direktorskim funkcijama, uništila jednu izuzetno moćnu kompaniju kakva je bila „Jugooceanija“. Upravo će posljednje mrvice nekada imponantne „Jugooceanijine“ imovine, odnosno njena nedavno prodana upravna zgrada, poslužiti kao osnova kreditne financijske konstrukcije za nabavku dva polovna broda za „Crnogorsku plovidbu“ za koju je, prema riječima ministra Lompara „već urađen i biznis-plan po kojem smo dobili profitabilan rezultat za 4-5 godina poslovanja“. Istovremeno, iz strukovnih udruženja Vlada je upozorena da bi trebalo fleksibilnije postaviti premise na kojima će funkcionirati buduća flota „Crnogorske plovidbe“.

„Našli smo modalitet da oko 12,5 milijuna dolara koje smo obezbijedili prodajom upravne zgrade „Jugooceanije“ i našeg udjela u kompaniji „Normonte“, usmjerimo ka obnovi naše trgovačke flote. Taj iznos biće nam osnova da u pregovorima sa nekom od banaka dođemo do kredita od oko 40 milijuna dolara sa kojim namjeravamo kupiti dva polovna broda za prijevoz rasutog tereta od po oko 45 tisuća tona nosivosti, stara oko 15 godina, kaže Lompar, dodajući da se taj projekt realizira vrlo oprezno uz „mehanizme za smanjenje rizika“. On ističe da su vozarine trenutno na svjetskom tržištu broskog prostora izuzetno visoke, ali su zbog toga znatno skočile i cijene brodova pa se čeka odgovarajući trenutak za njihovu kupovinu.

Pozdravljajući namjeru obnove nacionalne flote, kapetan **Ladislav Vuković** iz Udruženja kapetana Crne Gore upozorio je da su cijene toliko porasle da se za 50 milijuna dolara sada može kupiti samo jedan, a ne dva tzv. „handy size“ bulk carrier-a kakve spominje ministar.

„Za te novce, međutim, može se kupiti 4 do 5 manjih brodova nosivosti od 8 do 12 tisuća tona. Iako oni ni izbliza ne donose takvu zaradu kako je to trenutno slučaj sa ovim većim bulk carrierima, manji brodovi su fleksibilniji

na tržištu, disperzija rizika je veća, a i lakše ih je uposliti, mišljenja je Vuković koji je izrazio i rezervu prema namjeri da brodovi „Crnogorske plovidbe“ budu u nacionalnom registru i viju našu zastavu zbog ograničenih administrativnih kapaciteta našeg registra. Efikasnijim rješenjem za prvo vrijeme on smatra da brodovi te kompanije uzmu registar i zastavu neke od zemalja EU, poput Malte ili Cipra. Uz manje brodove koji bi vozili poglavito terete za potrebe gospodarstva Crne Gore i zemalja regiona, preko „Crnogorske kompanije“ mogao bi se u praksi obučavati i našem pomorstvu uvijek deficitarni kvalitetni menadžerski kadrovi u komercijali.

Po mišljenju struke, ostaje i nedoumica kako će „Crnogorska plovidba“ moći da ponuđenim platama konkuriira talijanskom „Mediterranu“ za koga sada plovi većina dobro plaćenih crnogorskih pomoraca.

Profesor Sveučilišta u Dubrovniku dr. **Ivo Paparela** je mišljenja da je „Crnogorska plovidba“ rizičan projekt. Da bi se novoj kompaniji omogućili najveći izgledi na uspjeh i opstanak na surovu međunarodnom pomorskom tržištu, Paparela predlaže da se „Crnogorska plovidba“ organizira kao holding pomorskih kompanija koje bi svaka imale po jedan ili dva broda.

Predstavnicima Vlade RCG on je na skupu u Kotoru direktno objasnio i shemu po kojoj se uz učešće od 12,5 milijuna dolara mogu uzeti znatno veća kreditna sredstva od planiranih i kupiti višestruko više brodova.

Hoće li ministar Lompar i njegove kolege u Vladi poslušati zahtjeve i prijedloge struke, ostaje da se vidi. Ako je suditi po dosadašnjoj praksi, teško je povjerovati da će vlastodršci u Podgorici makar i indirektno priznati da od njih ima neko pametniji, iskusniji i u praksi dokazaniji, makar tu bila riječ o pomorstvu u kojem Boka ima blistavu višestoljetnu tradiciju. **Siniša Luković**

Najbrže do diplome

Pučko otvoreno učilište Libar je javna ustanova za cjeloživotnu naobrazbu i kulturu, osnovano 2002. godine sa sjedištem u Šibeniku na adresi Draga 2. U ožujku 2004. godine otvorilo je svoja vrata i u Zadru.

POU Libar registrirano je sukladno odredbama Zakona o pučkim otvorenim učilištima za trajno obavljanje djelatnosti naobrazbe mladeži i odraslih izvan redovitog školskog sustava te za obavljanje djelatnosti iz područja kulture.

U skladu s potrebama suvremenog društva u kojem više nije dostatno samo obrazovanje stečeno u redovitom školskom

sustavu, osmislili smo i verificirali modele obrazovanja odraslih usmjerene i prilagođene svakodnevnoj praksi naših građana. Globalni model društva nameće nam potrebe za stjecanjem specijaliziranih i usmjerenih znanja i neprekidno usavršavanje, jednom riječju cjeloživotno učenje. Libar stoga nudi sistem obrazovanja odraslih iznad 15 godina starosti i to prema verificiranim programima od strane Minis-t-arstva znanosti, obrazovanja i športa.

Verificirani programi obrazovanja uključuju programe srednjoškolskog obrazovanja odraslih, i to programe stjecanja srednje

stručne spreme, prekvalifikacije i programe osposobljavanja koji se upisuju u radnu knjižicu.

U sklopu Pučkog otvorenog učilišta Libar djeluje Odjel pomorstva, Kulinarska akademija i Srednja škola.

U Odjelu pomorstva osposobljavanje i usavršavanje pomoraca izvodi se prema konvenciji STCW '95 i preporukama IMO -a kao međunarodnim standardima o sigurnosti plovidbe, zaštite mora i okoliša od onečišćenja. Pučko otvoreno učilište Libar stoga zauzima važno mjesto u osposobljavanju pomoraca. Do sada je kroz razne tečajeve prošlo više od 1.000 polaznika, što daje garanciju kvalitete i stručnosti.

Kulinarsku akademiju vodi Master Chef **Zdravko Kalabrić**, renomirani svjetski kuhar, stručni predavač i autor brojnih knjiga. Kod nas možete steći i srednjoškolsku kvalifikaciju u Odjelu pomorstva, kao Pomorski nautičar ili kao Tehničar za brodstrojarstvo, s mogućnošću daljnjeg napredovanja u struci.

O potvrdi visoke kvalitete pružanja usluga svjedoči i to da je Pučko otvoreno učilište Libar jedno od prvih učilišta na području RH certificirano ISO 9001:2000 od strane DNV-a.

U tijeku je upis polaznika u Program stručnog osposobljavanja za ronioca prvog stupnja (Autonomni ronilac sa zrakom). Program je namijenjen roniocima koji su zaposleni i rade u gospodarstvu ili pružaju bilo kakve usluge u ronilaštvu i u bilo kojem obliku. Po uspješnom završetku sukladno propisima izdaje se uvjerenje o osposobljenosti, na temelju kojeg se obavlja upis u radnu knjižicu. Početak održavanja je 15. listopada 2007.

Više podataka možete naći na www.adriamar.net

Prva jadranska konferencija o ronjenju

Pučko otvoreno učilište Libar i Pomorsko učilište Adriamare organiziraju 8. i 9. studenog 2007. godine Prvu Jadransku konferenciju o ronjenju pod pokroviteljstvom Ministarstva mora, turizma, prometa RH i Hrvatskog ronilačkog saveza u hotelu Punta, Vodice.

Dvanaest predavača govorit će na temu „Poboljšanje sigurnosti i odgovornosti u ronjenju“. Dolazak su već najavile brojne institucije iz Europe i zemalja u okruženju. Predviđen je i Okrugli stol na temu Zakona o ronjenju.

**INFORMACIJE I PRIJAVE NA tel: 022 201 172
fax: 022 201 165, e-mail: info@libar.net**

**E
M
P
L
O
Y
M
E
N
T**

EXPERIENCED SHIP PERSONNEL REQUIRED

**TANKERS / CHEMICAL TANKERS
CONTAINER SHIPS**

GENERAL CARGO / BULK CARRIERS

IF YOU ARE SEEKING LONG TERM EMPLOYMENT SEND APPLICATION TO THE REPRESENTATIVE:

**AMCS, Škaljari-Zimski bazen, 85 330 Kotor
tel. 082 322 561, fax. 082 322 637
e-mail: adriamar.co@cg.yu**

King, moj izbor!

www.ledo.hr

Konzul u posjetu HGDCG

05.09.2007. generalni konzul **Božo Vodopija** i njegov suradnik **Radojko Nižić**, konzul prvog razreda, upriličili su posjet HGDCG.

Razgovorima su prisustvovali članovi Upravnog odbora HGDCG: **Ilić, Schubert, Vičević, Biskupović,**

Krstović i Vojičić; predsjednik podružnice Bar **Marstjepović** sa članom UO Šaltićem, predsjednica podružnice Kotor **Starović**, potpredsjednik podružnice Tivat **Marić** sa povjerenikom **Krstovićem**, predsjednik podružnice Podgorica **Zeković** sa članom UO **Kulišem**.

Glavne teme su bile: aktivnost društva do kraja godine i u 2008, rješavanje problema prostora za rad svih udruga i podružnica HGDCG u Kotoru, Tivtu, Podgorici i Baru, zapošljavanje Hrvata u Crnoj Gori i realizacija projekta baze podataka, rješavanje egzistencije Hrvata financiranjem poduzetništva, donošenje ustava RCG, zakona o manjinskim pravima, formiranje nacionalnih savjeta, problematika dvojnog državljanstva i donošenje međudržavnog bilateralnog sporazuma, aktivnosti oko predstojećih parlamentarnih izbora u Hrvatskoj.

Održana treća sjednica UO

05. 09. 2007. održana je treća sjednica Upravnog odbora HGDCG. Na sjednici su razmatrana sljedeća pitanja:

- financijski izvještaj za sedmi mjesec i tekuća financijska problematika
- realiziranje Bokeljske priče u Rijeci

- prijedlog programa rada za 2008.
- suorganizacija Međunarodnog znanstvenog skupa „Identitet povijesne kulturne baštine Crnogorskog primorja“, koji će se održati od 04. do 06. 10. 2007. u Kotoru.

Posjet delegacije Istarske Županije

19. 09. 2007. u Generalnom konzulatu u Kotoru održan je sastanak delegacije Istarske županije sa predstavnicima udruga i stranke. Na čelu delegacije bio je župan **Ivan Jakovčić**, sa suradnicima mr. sc. **Alidom Perkov**, višim stručnim suradnikom i **Damirom Sirotićem**, savjetnikom. Razgovorima su bili nazočni generalni konzul **Božo Vodopija**, konzul savjetnik **Igor Čupić** i konzul prvog razreda **Radojko Nižić**.

Župan je upoznat sa položajem hrvatske zajednice u Crnoj Gori i aktualnim problemima. Sumirajući izlaganja svih učesnika, župan je konstatirao: U Tivtu i Kotoru je neophodno izgraditi hrvatski kulturni centar, pronaći adekvatni objekt i tražiti od države ustupanje tog objekta Hrvatima; u Tivtu, gdje ima preko 20 posto građana hrvatske nacionalnosti, treba tražiti da i hrvatski jezik bude oficijelni; država mora osigurati specijalni status za Hrvate u Boki koji su autohtoni narod: treba izabrati jednog predstavnika svih Hrvata, iza kojega će stajati Hrvatska i sa kojim će državne institucije komunicirati, a ne sa svima udrugama ponosob; hrvatsko državljanstvo je stečeno pravo i to diplomacija mora imati u vidu u budućim razgovorima na državnim razinama i prilikom rada na izradi bilateralnog Sporazuma; u svezi namjere MUP RCG za zaposlenje pet intelektualaca tehničkih nauka treba ponuditi kandidate.

Čestitke

15.09.2007. upućena čestitka nezavisnom radiju SKALA u Kotoru za petu obljetnicu rada

25.09.2007. upućena čestitka za Dan Istarske Županije

29.09.2007. upućena čestitka za Dan Grada Šibenika i zaštitnika sv. Mihovila

29.09.2007. upućena čestitka za Dan Grada Bjelovara

**Pomorski muzej Kotor obilježio jubilej;
uručena nagrada Merito Navalli**

Priznanje Milanu Sbutegi

**Otvorena izložba Pomorstvo Prčanja od 17. do kraja 19. stoljeća
autora povjesničara umjetnosti Radojke Janićijević, kustosa
Petra Palavršića i bibliotekara Slavka Dabinovića**

Sbutega i Vujošević

U baroknoj palači Grgurina u Kotoru 10. rujna obilježen je jubilej Pomorskog muzeja, otvorena izložba Pomorstvo Prčanja od 17. do kraja 19. stoljeća, a **Milanu Sbutegi** uručena nagrada „Merito Navalli“.

Nagrada nosi naziv po počasnoj zastavi koju je slavni kapetan **Ivo Visin** sa Prčanja dobio od **Franja Josifa** 1860. godine za podvig na moru. Ustanovljena je prije četiri godine i dodjeljuje se ljudima koji su dali doprinos uspješnom radu i afirmaciji Pomorskog muzeja.

I kao nekada davno kada se zavijorila u Prčanju, ove godine otišla je u to isto mjesto, mjesto mornara i kapetana.

Milan Sbutega od najranijeg djetinjstva proučava pomorstvo, dobio je brojne diplome i priznanja, da bi sa 26 godina stekao najveće pomorsko zvanje- zvanje kapetana.

- Nije slučajnost što ćemo nagradu uručiti sugrađaninu kapetana Iva Visina, čovjeku sa Prčanja, čiji su preci bili poznati i priznati moreplovci, čovjeku koji je nastavio njihov put, savladavajući bure po morima i oceanima, čovjeku koji četvrt stoljeća nosi titulu kapetana, gospodinu Milanu Sbutegi. Prepoznao je gospodin Sbutega značaj čuvanja kulturne baštine, njegovog rodnog mjesta i Boke, i svoje znanje dijelom ugradio i u naš muzej, i kao prijatelj, i kao donator, istakla je prigodom uručivanja nagrade direktorica Pomorskog muzeja **Mileva Vujošević**.

Nagrada „Merito Navalli“ ranije je dodijeljena dr. **Milošu Miloševiću**, prof. **Antunu Tomiću** i mr. **Jovanu Martinoviću**.

Povod okupljanja te noći bilo je i otvorenje izložbe „Pomorstvo Prčanja od 17. do kraja 19. vijeka“. Autori ove bogate izložbe su povjesničar umjetnosti **Radojka Janićijević**, kustos **Petar**

Palača Grgurina

Drugu polovicu 17. stoljeća u Kotoru obilježio je dolazak obitelji Grgurina, podrijetlom iz Kopra (Istra). Baveći se pomorstvom i trgovinom, obitelj je ubrzo stekla značajno bogatstvo i postala dio kotorskih patricija.

Na samom početku 18. stoljeća konte Marko Grgurina sagradio je palaču u centru grada. Građena lijepo klesanim kvaderima korčulanskog kamena, predstavlja tipičan primjer zrelog baroka. U znak sjećanja na podrijetlo, na terasu je ugrađen obiteljski grb na kome je koza, simbol grada Kopra.

Palavršić i bibliotekar **Slavko Dabinović**. Izložbu je otvorio predsjednik Skupštine općine Kotor **Branko Nedović**.

Pomorski muzej Crne Gore Kotor nastao je postepenim razvojem iz prvobitne zbirke bratovštine Bokeljske mornarice. Zbirka je utemeljena 1880. godine, a za javnost otvorena 20 godina kasnije, da bi 1938. bila djelomično preuređena i otvorena samo na prvom katu palače Grgurina.

Ministarstvo pomorstva 1949. preuzima palaču i adaptira je za potrebe izlaganja, sada već obogaćenih zbirki, nakon čega slijedi i svečano otvorenje Pomorskog muzeja 10. rujna 1952. godine.

Izloženi eksponati postavljeni su kroz povijesno umjetničku, etnološku i pomorsko tehničku zbirku. Danas se trenuci prošlosti doživljavaju na moderan i suvremen način, kroz audio vodiče na 6 svjetskih jezika. Muzej je prvi u okruženju koji danas ima i odjeljenje za hendikepirane.

Pomorski muzej bavi se i izdavačkom djelatnošću, štampanjem edicije Godišnjak, jedine edicije iz pomorske povijesti na prostorima Crne Gore koji bez prekida izlazi 55 godina.

Bogata stručna biblioteka broji preko 16000 jedinica.

Direktorica Mileva Vujošević podsjetila je i na "kormilare izložbenog broda" prof. **Pava Veronu**, prof. **Ignatia Zloковиća**, mr. **Jovana Martinovića**, prof. **Milana Begovića**, koji su u ovaj hram utkali dio sebe i čija se ruka i um još osjećaju.

Dolores Fabijan

VIJESTI IZ KONZULATA

Objava o registraciji birača

Generalni konzulat RH Kotor, na temelju članka 17. stavak 2. Zakona o popisima birača, dao je Objavu o prethodnoj registraciji birača, sljedećeg sadržaja:

„Pozivaju se birači bez prebivališta u Republici Hrvatskoj i birači s prebivalištem u Republici Hrvatskoj, a trajnije borave u inozemstvu, da izvrše prethodnu registraciju za glasovanje u inozemstvu.

Prethodnu registraciju birača za glasovanje u inozemstvu mogu obaviti u Generalnom konzulatu RH Kotor na čijem konzularnom području imaju prebivalište ili boravište u inozemstvu najkasnije 14 dana prije dana određenog za održavanje izbora. U istom roku birači mogu odustati ili promijeniti prethodnu registraciju.

Zahtjev za prethodnu registraciju birača podnosi se u Generalnom konzulatu RH Kotor i to radnim danom od ponedjeljka do petaka u terminu od 09 do 13 sati.

Za prethodnu registraciju potrebno je predložiti važeću hrvatsku putnu ispravu ili hrvatsku osobnu iskaznicu ili domovnicu ili rješenje o stjecanju hrvatskog državljanstva.

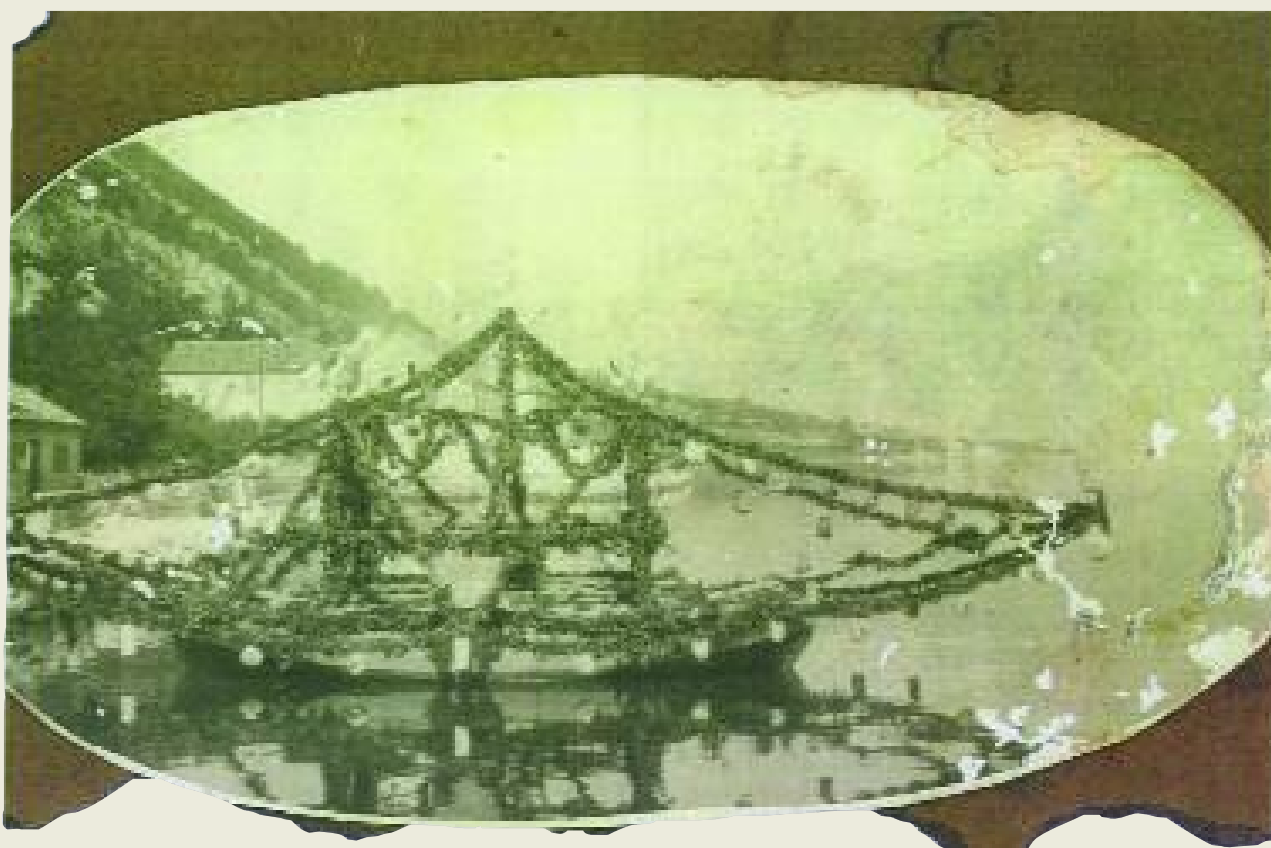
Birači bez prebivališta u Republici Hrvatskoj koji će se na dan izbora zateći u Republici Hrvatskoj trebaju se prethodno registrirati pri nadležnom tijelu u Republici Hrvatskoj koje vodi popis birača prema mjestu njihovog boravka u RH, ali tek nakon raspisivanja izbora.

Istodobno vas obavještavamo da pregled popisa birača možete izvršiti i putem web

BOKELJSKA NOĆ: Tradicija duga dvije stotine godina

(2)

Vrelina od koje se i kamen topi

**Jedne baršunasto-
plave ljetnje večeri,
dok je mjesec
prelivaio srebrom
okolna brda, rodila
se ideja da se
pokuša dočarati pa
i prevazići sjaj
venecijanskih noći**

...I noć je pala. Spustila se tamna koprena sa vedroga neba koje je treperilo milijardama zvijezda, a Kotorski bazen, maestrozan u noćnoj tišini i ćutljiv u nestrpljivom iščekivanju da sav plane, ličio je na ogromnu prirodnu dvoranu u kojoj je imala da započne raskošna svečanost iz bajki.

»Najprije su počela plamsati brda. Stara tvrđava Sv. Ivana nad Kotorom planula je osvjetljenim zidinama i vijugavim putem u hiljadama plamenova ... Na kamenoj glavi Pestingrada razbuktale su se

vatre osvjetljavajući veličanstveno goli krš, a odmah zatim javili su se visokim vatrama lovčenski vrhovi ... Na drugoj opet strani plamtale su vatre po grbama Vrmca, koje su se začas pretvarale u prave vulkanske plamenove ... Odjednom, upravo munjevitom brzinom, zasjaše hiljadama plamičaka kotorski bedemi i sva obala ... Iz mraka stadoše da se nižu ognjeni đerdani duž Mula, Prčanja, Stoliva, Dobrote, Orahovca, pa ... preko Perasta tamo na Kostanjicu, Morinj, Lipce, Risan, nad kojim su bile opet divno obas-

jane visoke serpentine ... Kotorski bazen, koji je do maločas ličio na ogromnu tamnu i čutljivu dvoranu, kao da se odjednom pretvorio u raskošno obasjano i duboko jezero, u čije je tihe vode sa obale i naselja, sa planinskih padina i visokih vrhova počelo da toči goruće zlato ... Tako je sav unutrašnji bazen plivao u moru svjetlosti. Dok je reflektor sa razarača obasjavao crkvicu Gospe od zdravlja poviše Kotora, veliki broj raketa ... šarao je ognjenim bojama zvjezdano nebo. Rimske svijeeće uz bengalsku vatru ... upotpunjavale su jedinstveni prizor ... Odjednom sa kraljevske jahte »Nahlin« stadoše da se prelijevaju u noći jake i raznobojne rakete kao goruće šareno cvijeće«. Kralj Edvard VIII posebno je zahvalio »opštinama i narodu Boke Kotsrske na divnom osvjetljenju i na uloženom trudu«, ali kako izgleda nije bilo defilea ukrašenih barki, već samo iluminacija.

Poslije Drugog svjetskog rata pokušala je osiromašena opština da vrlo skromno obnovi tradiciju, ali je to pošlo u punom sjaju pošlo za rukom tek prilikom posjete Kotoru maršala Josipa Broza Tita i krštenja novog razarača »Kotor«, početkom septembra 1959. godine. Ovu začaranu, nestvarnu Bokeljsku noć svi koji su vidjeli pamtiće kao nešto što se samo u akvatoriju amfiteatralnog Kotsrskog zaliva može doživjeti. I tada je plamtjela kotorska tvrđava Sv. Ivan, sva domaćinstva kojima prozori gledaju na more dobila su pakete svijeeća da ih zapale u prozorima, vojnici i mornari su izvukli na vrhove Pestingrada i Vrmca velike protivavionske reflektore, posudama sa mješavinom piljevine i nafte osvjetljen je bio čitav dužobalni put i sve ponte i mandraći preko Mula i Prčanja, kao i Dobrote. Uz rivu su bili vezani ratni brodovi sa zastavnim i svjetlećim galama, a morem je plovio veličanstveni konvoj ukrašenih barki, koje je vukao brod sa Gradskom muzikom. U defileu je bilo desetine okićenih, maštovito izvedenih cjelina: maketa razarača »Kotor, venecijanske gondole, biserna školjka sa divnom djevojkom

unutra, stara Njegoševa kapela na Lovčenu, Gradski sat, česma »Karampana« i – ko bi se sjetio svih što su to veće pretvorili u prizor iz sna.

Obnovljena Bokeljska noć nastavila je svoju plovidbu po sjajnom moru mašte sa promjenjivim uspjehom, no zaokupljajući veliku pažnju na našim prostorima, pa se cijeni da je svaku od nekoliko posljednjih priredbi posmatralo između 30 i 40.000 posjetilaca, tako da je ona postala neslućeni propagator kotorskog turizma, a njenim pomjeranjem sa početka na drugu polovinu avgusta, produžena je turistička sezona.

Kruna svake Bokeljske noći je vatromet, doveden do pirotehničkog savršenstva. Kako je teško bilo nabaviti specijalne rakete iz Italije u vrijeme enormne inflacije 1993. godine – to znaju

samo organizatori, koji su se mijenjali gotovo svake godine, dok se konačno organizacija nije ustalila u Centru za kulturu.

No, zato su te rakete vatrometa proizvodile nevjerovatne svjetlosne efekte koji se odražavaju u mirnom ogledalu Zaliva, a praštanje eksplozija stotruko odzvanja među brdima. A kada i se posljednja vine u nebo, i kada se podijele nagrade za najuspješnije okićene i ukrašene barke, razdragani narod probija se uz tešku muku kroz uska Glavna gradska vrata i razliva poput plimnog vala po pjacama i pjacetama, nastojeći da zadrži u sebi svu onu upijenu ljepotu. Fešta se nastavlja do jutarnjih sati, a kako je uspjela – najbolje znaju škovacini – gradski smetlari, kada u ranu zoru počnu čišćenje i umivanje grada.

Mr. sci. Jovan J. Martinović

Još 1115. spominje se ti

Zaseoci st

Ako je vjerodostojan prije
kojom kotorski biskup U
darivaju Prevlaku (Tumba
sv. Tripuna, onda je to prv

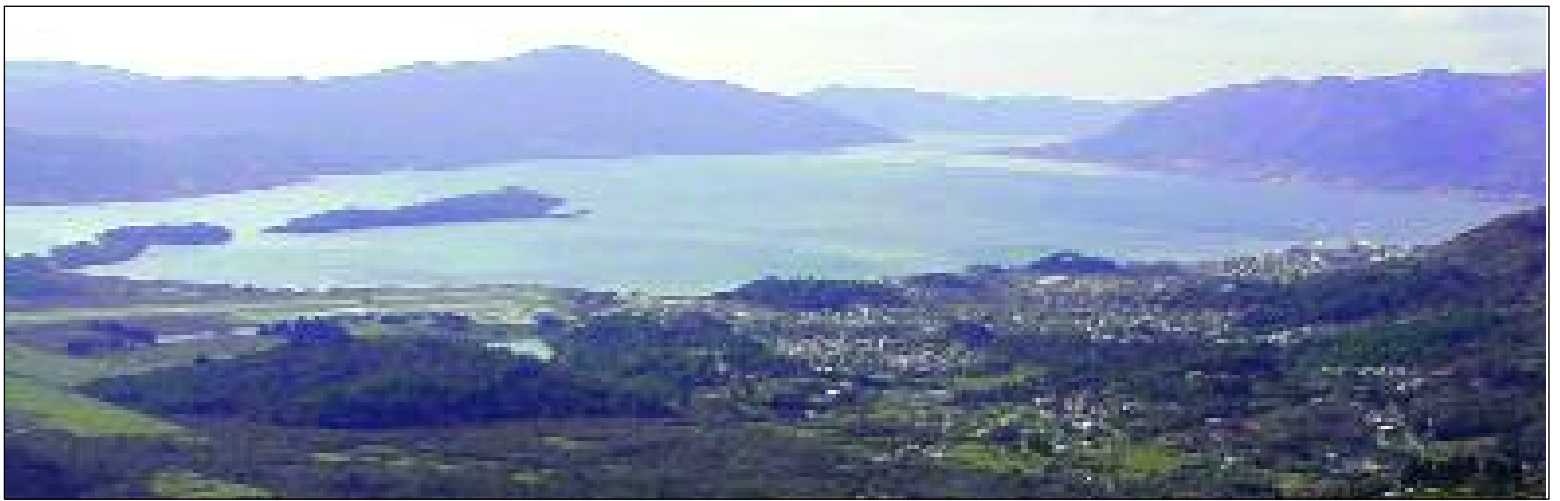

hrvatsko naselje Pasiglav

Barog Tivta

pis povelje iz 1124. godine,
rsacije i kotorska vlastela
m Sancti Archangeli) crkvi
vi spomen Prevlake i Tivta

Još godine 1115. spominje se tivatsko naselje Pasiglav i to u pisanoj povelji zetskog kralja Đorđa, sina kralja Bodina, kojom on poklanja kotorskoj vlasteli Prevlaku, Lušticu i Pasiglav. Naselje P a s i g l a v pominje se i 1332. godine u prvoj notarskoj knjizi kotorskog Arhiva: pominje se žena pok. Boleslava Bogdaše iz Pasiglava.

Selo se nalazilo na visoravni istočno od Gornje Lastve, ispod vrha Sv. Ilije. Sa istoka se graničilo sa Gornj-im Bogdašićima. Danas je ostalo samo groblje.

Posljednji stanovnici pominju se krajem XVIII. stoljeća. Reklo bi se da mnoge obitelji u Gornjoj Lastvi, Crnom Platu i Gornjim Bogdašićima potječu iz Pasiglava. Selo je, vjerojatno, teško stradalo od Turaka koji su stizali i na poluotok Vrmac, palili sela i rušili crkve. Godine 1662. je tako stradao oltar u crkvi sv. Lovrijenca u Lepetanima, 1624. crkva sv. Vida u Gornjoj Lastvi, a 1657. stradali su Bogdašići, Lastva i Lepetane od turskih upada.

Lepetane (nazvano po peraškoj obitelji Lepetan) u srednjem vijeku zvalo se selo sv. Lovrijenca (uz more); selo Večebrdo (brdo iznad Lepetana) bilo je u to doba prilično naseljeno. Ponta od Badnja ili Badan, kao veoma star toponim, i danas postoji, kao i Krpuc (ili Krpuz) u predjelu sv. Lovrijenca i spominje se već 1437. godine.

Opatovo, naselje između Plavde i Donje Lastve bilo je zemljište u posjedu opatije samostana sv. Jurja, koja se prvi put spominje 1166. godine a važila je za najjačeg feudalca u Boki kotorskoj.

Zaselak Rozgovac (obiteljsko prezime u Perastu) nalazio se između Gornje i Donje Lastve, koja taj naziv dobija tek u XIX.

stoljeću, kada su je naselili stanovnici iz Lastve (Gornje).

Jakalj ili Jakindol pominje se 1327. Nalazio se južno od Gornje Lastve.

U kotorskim spisima nalazimo još lokalitete kao što su: Plijek, Skoncino, Kulinobrdo, Grašovo polje, Pijavica, Bunkovdo, Starkoc, Vruljina itd.

Nazivom Peregium označavala se skela između Lepetana i Đurića.

Verige (ital. Catene), tjesnac koji vezuje Tivatski sa Kotorskim zaljevom, dobile su naziv, kako se misli, po kotorskoj obitelji Cathena koja je imala svoje vinograde u Stolivu i Kostanjici.

O Tivtu se više zna od XIV. stoljeća, kada je taj naziv podrazumijevao pojas uz more, od Plavde do Pina. Primorje od Tivta do Veriga bilo je u srednjem vijeku slabo naseljeno, a pojedine kuće ili dvorci na imanjima kotorske vlastele redovno su bili ograđeni zidom i imale obrambene kule sa puškarnicama radi zaštite od Turaka.

Staro naselje Crni Plat zauzimalo je pojas na padinama Vrmca. U tom pojasu nalazi se šuma Kostanjica, zemljište zvano Varube (podsjeća na charubbae tj. parcele na koje je u XIV. stoljeću bio podijeljen Grbalj kad ga je dobila Kotorska općina), zatim naselja (od brda prema moru) Đurđevo Brdo (Rajčevići, Sindici...), Grabantovo (Sindici), Mažina (Krstovići...), Morovo Brdo i mnogi lokaliteti: Na Pod, U Stranu itd.

Granica između današnjeg Tivta i Donje Lastve prolazi rtom Seljanovo koji je nastao nanosom istoimenog potoka; teče jugozapadnom stranom poluotoka Vrmca i izljeva se u Tivatski zaton. Najstariji spomen ovog rta je u

prvoj polovini XV vijeka (vinea sita in contrada Silani). Dr. Ilija Sindik tvrdio je da karakter ovog toponima odgovara značenju srednjovjekovne latinske riječi Silanum ili Silanus.

Lokaliteti Cipovo, Markuševina, Kuk (Petkovići...) mogu se smatrati i zaseocima, jer podrazumijevaju i manje grupacije kuća; isto važi za lokalitete Učuri (u spisima postoji prezime Vuzzur) i Do. Doduše, u novije vrijeme, u ovom predjelu kojim vodi put ka mjesnoj crkvi sv. Antuna, zaživjeli su nazivi lokaliteta prema kućama Tivćana koji su tu od starine: Ercegi, Škanate, Tripovići, Golubi, Peani, Radoševići, Petkovići; pa se, naprimjer, kaže da se ide u Tripoviće, u Radoševiče, u Peane, ali se ne ide u Vuksanoviće nego u Učure ili na Do, zaseoke za koje su vezane porodice sa ovim prezimenom.

Lokalitet Žorovo, sa očuvanom kulom na brdu, pripadao je nekada kotorskoj obitelji Buća, kasnije prčanjskoj obitelji konta Marka Lukovića, koja je imala to imanje u svojstvu „vazala“. Zaseoci su još Kovačevo, Ranijevica, Donji Kantun, Čeršljari, da ne zaboravimo još neke lokalitete kao što su Merovina, Točilo, Tripetina, Brštin, Trstenik, Matulovina, Prljina, Gajina, Konobica, Lodovina, Kravelica, Velja Peča, Popovine, Arapovo, Kumbatovo itd.

Mičevina je predio s gornje i bočne strane napuštene zgrade stare tivatske škole. Nekada je ta zemlja pripadala kontima Ivanovićima iz Dobrote. Predio do mora Pine zahvatalo je primorski pojas od Arsenala (zemljište konta Marka Radali, kapetana od Kontada i konta Marka Lukovića...) do Župe, gdje se nekada nalazilo

imanje kotorske plemićke obitelji Bizanti. U arhivskim spisima često se spominje dio Pina tzv. Korveš, lokalitet, odnosno naselje koje ne bismo mogli precizno ubicirati; naime, ni mnogi stariji Tivćani nisu čuli za taj lokalitet, odnosno zaselak. Poznato nam je jedino da su imanja nekih kotorskih plemićkih obitelji bila u Korvešu u predjelu Pina (Curuiesse in contrada di Pino). Uz ovaj lokalitet spominje se kotorska obitelj Pima. Naime, početkom XVII. stoljeća, Bernard Pima, kotorski plemić, odlučio je zidati kuću u Tivtu, na svom posjedu u Korvešu. Ugovorio je posao sa majstorom zidarom Ivanom Markovim iz Dubrovnika. Tom prigodom Pima se obavezao da će sam srediti lokaciju za potrebe gradnje i napraviti mjesto za sav potrebni materijal – kamen, malter pijesak i tucanik, a majstor je obećao Pimi da će sam naći zidarske pomoćnike, ozidati zidove istih dimenzija kao što su zidovi kuće Jakova Paskvali... Saznajemo da se ta lokacija graničila sa imanjem jednog iz obitelji Bolica, imanjem obitelji Glavati i imanjem istog Pime. Moglo bi se zaključiti da je Korveš bio predio današnjih Belana, gdje danas postoji kapela sv. Antuna iz 1371. godine.

Pakovo, mali rt, čiji naziv upućuje na jednog od članova srednjovjekovne kotorske plemićke obitelji Paskvali, od strane današnjih Pina zatvara mali zaton Kalimanj, kako se danas naziva i naselje u njegovom priobalju.

Račica je, svakako, u starije vrijeme predstavljala širi predio uz more, pružajući se prema Dumidranu i Mrčevcu. Od Račice dalje je priobalje Boniči. Lokaliteti u Dumidranu su Kragujevo, Šimunkovina., uz more, prema Prevlaci, Kalardovo, u Mrčevcu je Lorovina (Božinovići). Postoji još mnogo zanimljivih toponima i u kotorskim spisima i u sjećanjima pučanstva.

Ovo je samo sažetak široke teme o zaseocima i topografiji staroga Tivta; tek želja da se i ovo malo ne zaboravi.

Anita Mažibradić

Tragom budvanskih migracija u Mletke (XV.-XVIII. st.)

1

Povijesni kontekst

U sklopu proučavanja iseljavanja sa istočnojadranske obale u Mletke važno mjesto zauzima pojedinačna raščlamba iseljeničkih skupina iz raznih onodobnih krajeva i gradova.

Područja istočnojadranske obale koja su se tijekom prošlih stoljeća nalazila u sastavu Prejasne Republike (Istra, Dalmacija, Boka, južni Jadran), krajevi su iz kojih je potekao najbrojniji dio iseljenika. Prednjačile su prostorno najveće mletačke stečevine - Mletačka Dalmacija i Albanija (Albania Veneta) - iz kojih je iselilo gotovo 80% od ukupnog broja slavenskih iseljenika nastanjenih u Mlecima. Gradovi iz onodobne mletačke pokrajine Albanije koji su prednjačili brojem iseljenika u Mletke, ponajprije su Kotor, te brojna manja

Budva, grad smješten jugoistočno od Boke, jedno je od južnojadranskih središta koja su u ukupnoj strukturi iseljenika imala osobito zapaženo mjesto

pomorsko-trgovačka naselja uzduž Zaljeva svetaca (Perast, Prčanj, Dobrota, Risan, Muo i dr.).

Povijesni okvir

Budva, grad smješten jugoistočno od Boke, jedno je od južnojadranskih središta koja su u ukupnoj strukturi iseljenika imala osobito zapaženo mjesto. U povijesnom razvoju Budve primjećujemo brojne podudarnosti sa sudbinom ostalih tamošnjih gradskih naselja. Grad je tijekom srednjega vijeka često

mijenjao vrhovne gospodare (raški vladari od 1186.; Balšići od 1361. do 1392.; Crnojevići od 1392. do 1396.; Sandalj Hranić od 1396. do 1398. god. te potom polustoljetna smjena vlasti između Đurađa Stratimirovića, Mlečana, Balše III. i Đurađa Brankovića). Godine 1442. (prema nekim autorima 1443.) Budva ulazi u sastav Mletačke Republike te sve do njezina sloma 1797. godine slijedi sudbinu ostalih bokeljskih i dalmatinskih priobalnih središta. Kao jedan od najjužnijih mletačkih prekojadranskih pos-

jeda, Budva je zarana postala ugrožena osmanlijskim prodorima (napose od XV. do XVII. st.). Najteže stradava tijekom Ciparskog rata u ratnom pohodu turskog admirala Uluz-Alije 1571. godine, kada je porušena i spaljena. Gradska urbana jezgra i bedemi ponovno su teško oštećeni u vrijeme potresa 1667. godine, a u vrijeme velikog rata za oslobođenje (Morej-ski rat, 1684.-1699. god.), grad ponovno (iako neuspješno) opsjeda osmanlijska vojska (1686. god.).

Uzroci iseljavanja

U vrijeme osmanlijskih prodora u mletačko zaleđe (XV.-XVII. st.) Budva je važna mletačka obalna predstraža, ali i jedno od središnjih mjesta useljavanja brojnog prebjeglog žiteljstva iz okupiranog ili ratnim zbivanjima ugroženoga susjedstva (Paštrovići, Pobori, Maine, Grbalj, Crmnica i dr.). Mletačko-turski ratovi, osmanlijsko susjedstvo i opća nesigurnost uzrokovana više stoljeća prisutnim ratnim događanjima, kidanje ustaljenih prometnih i gospodarskih veza sa zaleđem, porast izbjeglog i prognanog žiteljstva, ali i činjenica da se grad od 1442. godine nalazio u sastavu moćne i prostrane državne zajednice, razlozi su koji su uvjetovali da već od druge polovice XV. stoljeća

započnu velika budvanska prekojadranska iseljavanja. Pravci iseljavanja kretali su se u širokom luku od gradova na istočnom Jadranu (ponajviše u susjedne bokeljske gradove i u Dubrovnik), preko južnotalijanskih obalnih središta (Apulija, Marke, Molise), pa sve do sjevernotalijanskog Veneta i Furlanije. Mleci, glavni grad jedinstvene državne tvorevine, imali su u sklopu cjelovitog istraživanja budvanskih migracija osobito zapaženu ulogu te će stoga povijesne sastavnice iz prošlosti budvanske iseljeničke zajednice u Mlecima biti središnja tema ovog priloga, zasnovanog na izravnom uvidu i raščlambi gradiva iz mletačkih pis-mohrana.

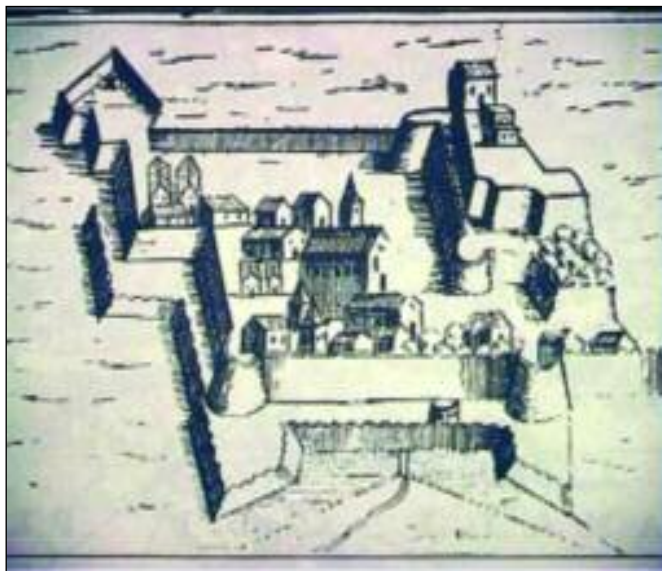
Doba iseljavanja

Razdoblje unutar kojega možemo pratiti najučestalija budvanska iseljavanja u Mletke jest od XV. do XVII. stoljeća. Na osnovi raščlambe oporuka iseljenika iz Budve u Mlecima, opažamo da njihov spomen u gradu na lagunama nije zapaženiji sve do sredine XV. stoljeća. Uspon počinje već početkom 50-ih godina, a najjači intenzitet dostiže u razdoblju od 1475. do 1500. godine. Iako bitno smanjen u odnosu na prethodno razdoblje, spomen Budvana u mletačkim vre-

lima vrlo je velik i tijekom idućih pedeset godina (1500.-1550. god.), a potom je nastupilo snažno opadanje, koje se izrazito nastavlja i tijekom XVII. stoljeća. Navedeni pokazatelji budvanskih iseljavanja u Mletke prema pojedinim vremenskim odsječcima potpuno se podudaraju s općim trendovima hrvatskih prekojadranskih migracija u XV. i XVI. stoljeću (poglavito glede razdoblja pojačanih iseljavanja i njihova najjačeg intenziteta) te zorno svjedoče o međuzavisnosti uzroka iseljavanja (pripadnost zajedničkoj državnoj zajednici, osmanlijski prodori, demografske promjene, gospodarski poremećaji i sl.).

Budvanski iseljenici nastanjeni u Mlecima zabilježeni su u onovremenim vrelima osobnim i očevim imenom (iseljenice i imenom oca i/li/ supruga). Uz ime iseljenika navedeno je i mjesto podrijetla: grad Budva (de Budua) ili njegova neposredna okolica (de super Budua, Schiavone de Budua). Vrijedno je napomenuti da se od XVIII. stoljeća u izvorima naziv grada Budve sve češće koristi kao oznaka iseljenikova prezimena (primjerice: Iseppo Budua, Andrea Budua i dr.), što je uobičajena pojava i u primjeru iseljenika iz drugih krajeva istočnoga Jadrana.

Dr.sc.Lovorka Čoralčić

Kalendar

Duga je i bogata povijesna kromologija Kotora

- 3.400. god. stare ere: nalazi epohe neolita u pećini Spila iznad Perasta

- 2.800. god. stare ere: bogati nalazi eneolita i bronzanog doba u zemljanim tumulima Mala Gruda i Velika Gruda u Grbaljskom polju

- 1.400. god. stare ere: praistorijski crteži u okapini Lipci kod Risna

- VIII – V v. stare ere: nalazi iz kamenih ilirskih tumula na poluostrvu Luštica, u Krtolima, Gornjem i Donjem Grblju

- IV v. stare ere: na prostorima oko Kotora pominje se ilirsko pleme Enheleji, naseljeni na Rizonskoj rijeci

- III v. stare ere: pomen drugog ilirskog plemena Ardieja, čija je kraljica Teuta stolovala u utvrđenom gradu Rizonu (Risnu)

- I v. naše ere: pomenut je na ovom prostoru drugi grad Agruvium, koga nauka još nije tačno locirala; možda je on dao ime plodnoj ravnici Grbalj, u kojoj se nalazio

- V v. naše ere: provale varvarskih plemena Huna i Gota u kojima stradaju brojna naselja

- 530. godina: obnova grada za vladavine znamenitog vizantijskog imperatora Justinijana, pomen prvog kotorskog biskupa Viktora i gradnja episkopalne bazilike ispred crkve sv. Marije od rijeke (Blažene Ozane)

- 680. godina: prvi pomen naselja Catharum (Decattera, Dekaderon) na položaju današnjeg Kotora

- 809. godina: po predanju, donošenje moštiju mučenika sv. Tripuna i gradnja prvobitne crkve tipa martirija, kao i osnivanje Bratovštine pomoraca Bokeljska mornarica

- 867. godina: navala i pustošenje donjeg Kotora od strane flote Saracena

- 945. godina: pomen Kotora u djelu vizantijskog cara – pisca Konstatina Porfirogeneta

- 998. godina: pohara grada od strane

makedonskog cara Samuila

- 1166. godina: posveta oltara nove katedrale sv. Tripuna

- 1185. godina: setnik Jura u ime velikog župana Nemanje zauzima Kotor

- 1195. godina: izgradnja i živopisanje crkve sv. Luke

- 1221. godina: izgradnja nove crkve sv. Marije od rijeke umjesto stare episkopske bazilike

- 1263. godina: izgradnja male crkve sv.

Pavla, kasnije pregrađene i proširene

- 1282. godina: pomen nastavnika Gramatikalne škole, magistra Tome

- 1331. godina: katedralu sv. Tripuna oslikavaju grčki slikari

- 1362. godina: izrada novih trifora i ciborija u Katedrali

- 1378. godina: pohara grada vatrenim oružjem od strane flote mletačkog admirala Vettore Pisani i prvi ustanak pučana

- 1382. godina: ugarsko-hrvatski kralj Ludovik uzima grad pod svoju zaštitu

- 1385. godina: grad pod svoju zaštitu stavlja bosanski kralj Tvrtko I

- 1391. godina: grad postaje samostalna republika, „tempore Catharinorum“

- 1420. godina: Venecija uzima grad pod svoju zaštitu

- 1441–1445. godina: izrada Zlatne pale u katedrali sv. Tripuna

- 1539. godina: napad turskog admirala Hayru-ddina Barbarose na grad i prvi veliki zemljotres

- 1564. i 1582. godina: razorni i pustošni zemljotresi

- 1640. godina: grad gubi privilegiju kovanja sopstvenog novca, folara i groša

- 1656. godina: veliki napad turske vojske na grad

- 1667. godina: katastrofalni zemljotres u Kotoru i Dubrovniku

- XVII –XVIII v: barokna obnova grada

- 1797. godina: propast Mletačke republike i prvo zauzeće grada od strane Austrije

- 1805. godina: oblast Boke kotorske zauzima ruska flota admirala Senjavina

- 1807. godina: ovu oblast zauzima francuska vojska Napoleonovog maršala Marmonta

- 1814. godina: grad drugi put zaposjeda Austro-Ugarska

- 1914- 1918. godina: Prvi svjetski rat

- travanj 1941. godine: slom Kraljevine Jugoslavije i aneksija Boke kotorske od strane Italije

- rujan 1943. godine: kapitulacija Italije i početak njemačke okupacije

- studeni 1944. godine: čitavo područje oslobodili partizani NOVJ

- 15. travanj 1979. godine: katastrofalni zemljotres i početak obnove grada

Priradio mr. Jovan Martinović

Obnova sakralnog kompleksa sv. Eustahija u Dobroti

Ohrabrujuće hodočašće

Zaljev svetaca, satkan od visokih planina i tamnoga plavetnila morskih dubina, djelo je moći prirode i Neba koje je iz ovoga krila zemlje i vjerničke duše iznjedrilo više hrvatskih svetaca i blaženika. Oni su naš ponos, kao i ovdašnji Hrvati katolici kojih je još samo oko 12000 u Crnoj Gori.

Gotovo svaki kutak Zaljeva krase pokoji zvonik, a ljudi koji bi se odazivali pozivu njihovih zvona sve je manje. Zbog toga mnoge crkve više nemaju kome otvoriti svoja vrata, a podložne starenju i nerijetko vremenskim nepogodama, crkve gube i svoju umjetničku vrijednost. Sve je manje onih koji prepoznaju njihov doprinos kulturi, kao i onih koji ulaze u obnove postojećih objekata. No, ohrabruje primjer iz Dobrote gdje je započela obnova sakralnoga kompleksa sv. Eustahija.

Odbor i Fondacija za obnovu

Crkva sv. Eustahija u Dobroti jedan je od dalmatinskih baroknih bisera. Podignuta je 1773. godine, a krasi je bogato izrađeni oltari i vrijedna slikarska ostvarenja. Nekada na daleko poznata crkva, danas je u vrlo lošem

Slijedi obnova unutrašnjosti crkve, uređenje okoliša sa stubištem koje vodi od mora do glavnoga ulaza u crkvu i uređenje muzeja i biblioteke. Kako se procjenjuje, za obnovu cijeloga kompleksa potrebno je oko milijun eura

stanju, što potvrđuje činjenica da je zatvorena već punih šest godina. Dolaskom u ovu župu sredinom prošle godine, don **Pavao Medač** sa malom skupinom entuzijasta pokreće inicijativu obnove, u čemu ih podržava i kotorski biskup **Ilija Janjić**. Osnovani su Odbor i Fondacija za obnovu. Od do sada poslanih šezdesetak zamolbi za pomoć, vrijedno je spomenuti donaciju Vlade Republike Hrvatske u vrijednosti oko 270 tisuća eura. Vlada Republike Crne Gore darovala je 10 tisuća eura, a općina Kotor 50 tisuća eura. Među donatorima su i gradovi Split, Kaštela, Vrgorac, Omiš i Solin, nekoliko hrvatskih i crnogorskih tvrtki, svećenici i obitelji. Prema riječima don Medača, župnika i predsjednika Fondacije za obnovu, „prikupljena sredstva su značajna, no nisu ni izdaleka dostatna za ostvarenje plani-

ranoga projekta.“ U tijeku je izrada statičke projektne dokumentacije kako bi se moglo pristupiti natječaju za odabir izvođača radova na obnovi zvonika crkve Sv. Eustahija. Slijedi obnova unutrašnjosti crkve, uređenje okoliša sa stubištem koje vodi od mora do glavnoga ulaza u crkvu i uređenje muzeja i biblioteke. Kako se procjenjuje, za obnovu cijeloga kompleksa potrebno je oko milijun eura.

„Otvaranjem ovog sakralnog kompleksa u Dobroti ova sredina bi dobila još jedan multimedijalan prostor za kulturnu namjenu. Otvaranjem muzejske zbirke naša bi kulturna ponuda bila znatno bogatija, što bi bio značajan doprinos razvoju turizma grada Kotora i cijele Boke. Stoga se i nadamo široj pomoći u ostvarenju ovog projekta, napominje don Pavao Medač. Projekt obnove ohrabrilu je i hodočašće vjer-

nika s područja Splitsko-dalmatinske županije tijekom protekloga mjeseca.

Iz povijesti župe i crkve sv. Eustahija u Dobroti

Današnjoj crkvi svetog Eustahija prethodila je istoimena crkva na samoj obali mora, čije se ime spominje u arhivskim dokumentima iz XIV. stoljeća. Oštećena je u potresu 1667. godine. Površine svega 40m², ova je crkva bila mala da bi zadovoljila potrebe žitelja Dobrote, čiji se broj stalno povećavao. Tako je sredinom XVIII. stoljeća formirana nova župa za sjeverni dio Dobrote, a 1762. godine započela je desetogodišnja gradnja nove crkve. Građena je priložima bratstava: Dabinovića, Ivanovića, Tripkovića, Radimiri i Kosovića, ali i priložima pojedinaca. Građena je u baroknom stilu kao jednobrodna građevina, dužine 36m, širine 16,5 i visine 16,5 metara.

Unutrašnjost crkve obogaćuje 7 mramornih oltara, od kojih je glavni izgrađen od 7 vrsta mramora i dar je bratsva Ivanovića. Kiparska ostvarenja u crkvi djelo su Giuseppa Bernadia, a slikarska Josipa Kandelarija, Frana Potence, Emanuela Zane, Karla Dolcia, Franje Solimana i drugih. Na svodu crkve dvanaest je slika Josipa Kljakovića nastalih 1932. godine. Prikazuju mučeništvo svetog Eustahija i njegove obitelji. Središnja slika „Obraćanje sv. Eustahija“ djelo je iz XVIII. stoljeća i pripisuje se domaćem slikaru Petru Kosoviću. Prezbiterij crkve od 1990. godine krasi zidni mozaik s motivom Uzvišenja Svetog Križa, rad poznatog hrvatskog umjetnika Ede Murtića. Mozaik je kompozicija nastala na temu „Hvala Tebi, Bože, što sam bio na ovome svijetu“ i prikazana je na 300 m².

I zvonik uz crkvu sv. Eustahija ima svoju povijest. Njegova gradnja započinje

1824., a završava 1903. godine. Visine je 37 i pol metara, a na njegovom je vrhu piramida s likom anđela. Do zvona vodi 97 spiralno vezanih stepenica. Zvonik i crkva sv. Eustahija predstavljaju monumentalan i građevinski skladan kompleks, no katastrofalan potres 1979. godine i više udara groma prouzročili su velike štete i na zvoniku, ali

i na krovu i svodu crkve. Sakralnom kompleksu sv. Eustahija pripada i glavni ulaz u crkvu s puta od mora. Čini ga kameno stepenište sa balustradom i poluokruglim tamborijem.

Crkva sv. Eustahija posjeduje bogatu riznicu u kojoj se nalaze portreti poznatih dobrotskih pomoraca, slike jedrenjaka i slike borbi protiv

Unutrašnjost crkve

pirata. Zbirku tekstila čini veliki broj misnih odjevnih predmeta od brokatne svile i zlatoveza, a najvrjednija je pontifikalna odjeća kupljena iz kapele čuvene venecijanske obitelji Morozini. Zbirka više od pedeset dobrotskih čipki nastalih u vremenu od XV. do XIX. stoljeća plijeni osobitu pažnju svakoga posjetitelja. Ovdje su i trofeji braće kapetana Marka i Joze Ivanovića iz bitke sa piratom Hadži Ibrahimom. Uz navedene zbirke, crkva u Dobroti posjeduje i bogatu riznicu srebra. Biblioteku u sastavu crkvenog kompleksa čini značajna zbirka starih knjiga (oko 30 tisuća tomova), od inkunabula do današnjeg vremena.

Sakralni kompleks sv. Eustahija u Dobroti dio je kulturne baštine Hrvata katolika Crne Gore. No, kako kaže dobrotski župnik don Pavao, „tu baštinu dijele sa svima koji se prema njoj odnose sa dužnom pažnjom i poštovanjem.“

Na području župe sv. Eustahija danas živi 250 vjernika. Njihov se broj mijenjao tijekom povijesti.

Sv. Eustahije

Po želji mještana, zaštitnik crkve građene u XVIII. stoljeću u Dobroti je sv. Eustahije, jedan od 14 svetih pomoćnika u svim životnim teškoćama. Kult sv. Eustahija vrlo rano zaživio je u Rimu. Utemeljen na legendi o sv. Eustahiju, njegov kult u srednjem vijeku doživljava neobičan uspjeh. Najstariji je, barem do sada poznati, spomenik izgrađen u njegovu čast diakonija ili bazilika Sv. Eustahija u Rimu koju spominju početkom VIII. stoljeća dokumenti pape Grgura II. Sve što se o sv. Eustahiju do sada zna i na raznim jezicima govori, poklapa se u onome što je bitno, u pripovijesti o čudesnom obraćenju svetog Eustahija i mučeništvu koje je radi Krista podnio zajedno sa svojom obitelji.

Legenda o sv. Eustahiju seže u II. stoljeće. Najprije ga susrećemo pod imenom Placid, kako obnaša visoku dužnost zapovjednika tjelesne straže cara Trajana. Premda bijaše poganin, javno se iskazivao milosrdem, zbog čega mu vlasti

nisu bile sklone. Legenda kaže da se Placidu jednoga dana u lovu ukazao bijeli jelen svjetlećih rogova, sa znakom križa i likom Kristovim. Tajanstveni glas mu je tada poručio da ga ne progoni, jer da je on Krist kojem je i dosad služio, premda ga nije poznavao. Istodobno mu je nagoviješteno teško iskušenje, duga patnja i okrutna smrt.

Usprkos tome, Placid je poveo ženu i dva sina do biskupa te se cijela obitelj krstila.

Placid na krštenju dobiva ime Eustahije. Nemalo zatim započela je dugogodišnja muka. Ženu su mu odveli u roblje, jednog sina oteo je lav, a drugoga vuk. Nesretnik se tada odlučio na isposnički život i otišao u osamu pustinje. Nakon teških petnaest godina, molitve su mu uslišane i obitelj se ponovno našla zajedno.

No, ne zadugo. Želeći proslaviti jednu od svojih pobjeda, Trajanov nasljednik Hadrijan odlučio je svojim bogovima upriličiti svečanost.

Kako su odbili sudjelovati u poganskom slavju, Eustahije i njegova obitelj osuđeni su na smrt. Zatvorili su ih u utrobu velikog mjedenog bika, a zatim ispod njega zapalili vatru. Nadahnut brojnim patnjama što ih je ovaj svetac iskusio, kršćanski je puk kasnije svetog Eustahija svrstao među 14 svetih pomoćnika, ali ga nisu

povezali s određenom bolešću, već su ga prihvatili kao univerzalnog zaštitnika u svim životnim teškoćama. Na slikama se sv. Eustahije prikazuje kao konjanik ili vitez, a glavne su mu ikonografske oznake jelen sa svjetlećim rogovima i znakom križa te mjedeni bik kao simbol mučeništva, koje je s obitelji podnio 217. godine u Rimu. Zaštitnik je lovaca, lovočuvara i šumara. Liturgijski se slavi 20. rujna po zapadnom i istočnom kalendaru.

Tanja Popec

Arhitektonska radionica u Gornjoj lastvi

Oživjeti sela

U organizaciji Kulturno-zavičajnog društva "Napredak" iz Gornje Lastve i Više arhitektonske škole iz Pariza i ove godine u autentičnom mediteranskom selu Gornja Lastva održana je međunarodna radionica studenata arhitekture, koja je trajala od 28. kolovoza do 11. rujna. U ovogodišnjoj, šestoj radionici, radilo je 18 studenata sa arhitektonskih fakulteta iz Pariza, Liona i Podgorice.

Tema radionice je bila osmišljavanje načina za obnovu i valorizaciju na principima održivog razvoja, tradicionalnog graditeljskog naslijeđa i starih ambijentalnih cjelina u Crnoj Gori.

Prezentacija radova održana je 9. rujna.

Marija Nikolić, u ime domaćina, KZD "Napredak" iz Gornje Lastve, kazala je da je ove godine učestvovao veći broj studenata, sa dva fakulteta iz Pariza, a prvi put su uključeni i studenti sa podgoričkog Fakulteta arhitekture.

Radionica nije bila usmjerena samo na Gornju Lastvu, obzirom na veći broj studenata i na interes Općine Tivat, već su obilazili cijelu općinu, nakon što su odabrali zadatke u skladu sa interesima i razvojnim planovima Tivta.

Studenti su uradili projekte sa prijedlozima razvoja elitnog, sportskog, naučnog turizma. Osobito je privukao pažnju projekt umreženih etno sela. Postavilo se i pitanje da li će

Gornja Lastva da prevagne u svom korist nestanak Arsenala, kao što je nekada, kada je izgrađen, Arsenal „natjerao“ ljude da se iseles iz Gornje Lastve.

Najprije su se projektima predstavili studenti iz Crne Gore, a zatim gosti iz Pariza.

- Bilo je mnogo projekata, a malo realizacije. Ove godine su zato studenti baš nastojali da naprave konkretne projekte, u kojima sa malo sredstava lokalno stanovništvo može naći zaposlenje, a lokalna zajednica interes, kazala je za Hrvatski glasnik profesorica arhitekture iz Pariza **Laurence Feveille**.

T.P.

Četvorni metar 5,80 kruna

U prošlom broju Glasnika smo vam obećali ponovo pisati o Gradskoj rivi u Kotoru, odnosno o odnosu državnih vlasti s jedne strane i općine s druge strane.

Predmet koji donosimo se nalazi u fondu "Direkcija vojnog inženj-eringa" (signatura IAK, DVI IV-46). Ovaj predmet se sastoji od dva dokumenta, jednog sačinjenog u Općini Kotor i drugog u Uredu glavne carinarnice u Kotoru, kao predstavnika državnih vlasti.

Ovdje se radi o ustupanju, tj. zamjeni dobara radi izgradnje Gradske tržnice ili naški rečeno „Pod markat“. Ono što je zanimljivo sa današnjeg ugla gledanja, kada se uglavnom stalno govori o cijenama za četvorni metar zemljišta, u dokumentu su date procijenjene vrijednosti četvornog metra prostora današnje tržnice, tako da bi poznavaoči ove tematike mogli proračunati što bi to značilo u današnjim omjerima kada bi četvorni metar bio procijenjen na 5,80 kruna.

Kako smo već rekli, cijela Riva, u katastru označena kao čestica zemlje br.3, je bila u državnom – vojnom vlasništvu, te je malo po malo vršena zamjena odnosno ustupanje pojedinih njenih dijelova Općini, ali na način i pod uvjetima kako to državi odgovara, što znači da je

država u slučaju potrebe uvijek mogla koristiti civilne objekte, što se nije promijenilo ni do dan danas. To je pogotovo bio slučaj u ono vrijeme kada je Boka bila od izuzetne strateške važnosti za Austriju (dio kopna koji je duboko prodirao u crnogorsku, i do Bečkog kongresa 1878. godine u tursku državu).

Radi dužine samih dokumenata dajemo samo pojedine njihove dijelove, one koji najbolje predstavljaju ovaj odnos vlasti.

(Dokument broj 1 u predmetu)

Protocollo di consegna

Cattaro, 3 Aprile 1901

Presenti:

Per il Sovrano Erario:

Francesco Portolan i.r. amministratore doganale

Per l'i.e r. Direzione del Genio Militare a Cattaro

Radolfo Malloviæ i.e r. Ufficiale

Per il Comune di Cattaro

Lazzaro Millin primo assessore

Il signor Francesco Portolan i. e r. amministratore doganale nella rappresentanza del Sovrano Erario in presenza del signor Rodolfo Malloviæ i. e r. Ufficiale quale rappresentante dell'I. e R. Direzione del Genio di Cattaro immette il comune di Cattaro nel possesso materiale del edificio particella 362 e relativo fondo, costituente il

corpo tavolate 38 della partita tavolare 153 del libro fondiario per il comune Catastale di Cattaro ed indicato nell'unito schizzo.

La superficie del fondo suddetto viene valutata in ragione di corone 5,80 per metro quadrato per cui il Comune di Cattaro acconsente che il valore attribuito alla superficie in questione nel protocollo di stima 19 Gennaio 1900 No. 125 dell'Ufficio Comunale in Cattaro, venga elevato sino all'importo suindicato.

(dok. Br. 2 u predmetu):

Nell'Ufficio dell'i.r. Dogana principale

Cattaro 2. Giugno 1901.

In seguito ad autorizzazione 23 Gennaio 1899 No. 2522 dell'i.r. Ministero delle finanze d'accordo coll'i.r. Ministero della guerra dell'Impero previa adesione 25 Giugno 1898 No. 4107 della Giunta Provinciale Dalmata fra il Sovrano Erario rappresentato dal signor Francesco Portolan i.r. Amministratore Doganale in Cattaro da una parte ed il Comune di Cattaro, a mezzo dei Sig.ri Filippo Radonicich, podestà e Lazzaro Millin primo assessore dall'altra, viene stipulato il seguente:

Contratto di permuta

I. Il Sovrano Erario cede in via di permuta al Comune di Cattaro, che accetta, la particella edifiizi No. 362 corpo tavolare 38 della partita tavolare 153 del libro Fondiario pel Comune

catastale di Cattaro: magazzino al civ. No. 285 ora usato dall'Amministrazione dell'esercito quale deposito materiali;

II. In cambio di detta realtà il Comune di Cattaro cede al Sovrano Erario in assoluta ed esclusiva proprietà il così detto "Rastello" (Obainski Raštio) fondo cinto di mura della garantita superficie di 440:31 metri quadrati formante parte della particella terreni 3/2 (Riva di Cattaro) corpo tavolare 2 della partita tavolare 187 del comune censuario di Cattaro e segnato in verde e con A nel tipo, che, quale parte integrante viene unito sub A al presente Contratto.

III. Il comune di Cattaro autorizza sin d'ora il Sovrano Erario a chiedere a proprio nome l'iscrizione, del diritto di proprietà sopra l'ente formante oggetto dell'articolo II.

IV. Siccome però il Comune di Cattaro intende di adoperare per la costruzione di un mercato i tratti della particella terreni No. 3/2 dell'estesa complessiva di 449:68 metri quadrati, compresi fra i bastioni Valier e Corner, che sono situati da entrambe le parti del deposito di materiali, e sono segnati in giallo nello schizzo allegato sub A, il Comune di Cattaro dovrà in caso la lite dovesse venir decisa in favore dell'Erario pagare allo stato, nel modo e nel tempo stabiliti nel capoverso precedente di questo Articolo, l'ulteriore importo di Corone 2608, corrispondente al valore di stima delli tratti di fondo; l'Erario d'altra parte concede già fin d'ora al Comune di costruire il progettato mercato sui sopra indicati tratti di fondo /compreso il fondo del deposito di materiali subito che sarà seguita la consegna del fondo del deposito di materiali. Il Comune però con riguardo a ciò che questi tratti di fondo sono siti in una sezione colpita dal divieto di fabbrica, si obbliga di rilasciare prima di dar principio alla fabbrica la prescritta reversale di demolizione e di disporre l'intavolazione nel libro fondiario della reversale stessa.

V I I .
Appena il presente Contratto sarà efficace a sensi dell'articolo X il Comune di Cattaro sarà obbligato di fare trasportare a proprie spese tutte le cose attovantisi nel magazzino erariale par-

ticella 362 in un magazzino che gli verrà indicato dall' i.r. Direzione del Genio in Cattaro e che si trova nella fortezza inferiore di Cattaro.

Il Comune di Cattaro e inoltre obbligato di eseguire a proprie spese la demolizione del deposito di materiali (particella edifiži No. 362).

VIII. Tutte le spese inerenti e derivanti dal presente Contratto staranno a carico del

Comune di Cattaro e specialmente anche le spese dell'estimo per rilevare il valore

dell'Edifizio (particella Edifiži No. 362 e relativo fondo, e la superficie ed il valore del fondo A e del tratto segnato in giallo nell'ammesso tipo, e così pure quelle dell'erezione del presente Contratto e della relativa iscrizione nel libro fondiario comprese tutte le riferibili tasse e competenze.

F. Radoničić m.p.

Francesco Portolan m.p.

L. Millin m.p. i.r. amm.dog.

Giusta il registro delle autenticazioni No. 98 i Signori F. Radoničić, Lazzaro Millin e Francesco Portolan, noti a questo giudizio, hanno riconosciute per proprie le soprastanti firme.

Dalla Cancelleria dell'I.R. Giudizio distrettuale

Cattaro, li 12. Giugno 1901.

(L.S.) Mirkovic m.p

i.r. Capo di Cancelleria

Odobreno na sjednici Općinskog Vijeća 2. Junija 1901

(L.S.) Načelnik

F. Radoničić m.p.

Predsjednik

L. Millin m.p.

Vijećnici

Cvjetko Marasović m.p.

Antun Nardelli m.p.

Br. 4294

Vidio i odobrio

Zemaljski Odbor Dalmatinski

Zadar, 24. Jula 1901

Ivčević m.p.

(L.S.)

Zl.57039

(Ovjera ministarstva financija

iz Beča od 10. rujna 1901. g. – tekst na njemačkom)

(Zatim slijede ovjere Direkcije vojnog inženjeringa – na njemačkom, od 26. listopada 1901. god.)

Prijevod:

Zapisnik o predaji

Kotor, 3 travnja 1901. god.

Prisutni:

Za Državni erar:

Francesco Portolan, c.k. upravitelj carinarnice

Za c.k. Direkciju vojnog inženjeringa

Rudolf Malović c.k. oficir

Za Općinu Kotor

Lazar Milin, prvi prisjednik

Gospodin Francesco Portolan c.k. upravitelj carine kao predstavnik Državnog erara u prisutnosti gospodina Rudolfa Malovića c.k. oficira kao predstavnika c.k. Direkcije vojnog inženjeringa u Kotoru uvodi Općinu Kotor u materijalni posjed zgrade, čestica 362 i odnosnog zemljišta, koji sačinjavaju 38 zemljišno biće zemljišnog uloška 153 zemljišne knjige za katastarsku općinu Kotor, što je prika-z-ano na skici u prilogu.

Površina rečenog zemljišta je procijenjena na kruna 5,80 po četvornom metru, na što Općina Kotor pristaje kao na vrijednost rečenog zemljišta koje odgovara rečenoj površini iz zapisnika o procjeni od 19. siječnja 1900. godine, br. 125 Općinskog upraviteljstva u Kotoru, te je zato dostigla spomenuti iznos.

U Uredu c.k. Glavne carinarnice

Kotor, 2 lipnja 1901. godine

U vezi sa ovlaštenjem od 23. siječnja 1899. godine br. 2522 Ministarstva financija uz suglasnost sa c.k. Ministarstvom rata Carevine, a uz prethodni pristanak od 25. lipnja 1898.

godine br. 4107 Zemaljskog odbora dalmatinskog, između Državnog erara kojeg predstavlja gospodin Francesco Portolan, c.k. upravitelj Carinarnice u Kotoru sa jedne strane, i Općine Kotor koju predstavljaju gospoda Filip Radoničić gradonačelnik i Lazar Milin prvi prisjednik s druge strane, potpisan je sljedeći:

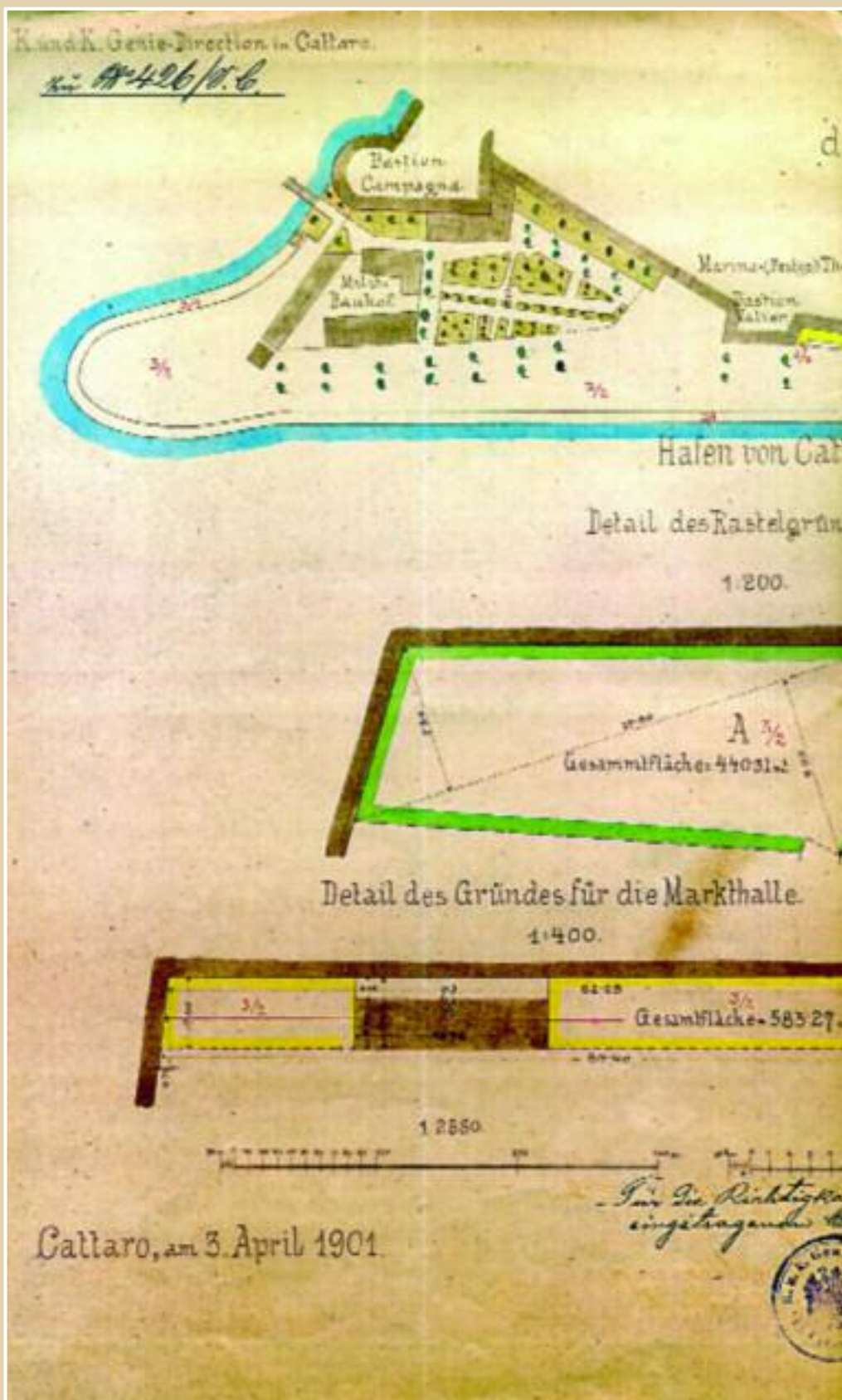
Ugovor o zamjeni

I. Državni erar ustupa putem zamjene Općini Kotor, koja prihvaća, česticu zgrade br. 362 zemljišnog tijela 38 zemljišnog uloška 153 Zemljišne knjige katastarske općine Kotor: magazin sa anagrafskim brojem 285 kojeg sada koristi Vojna uprava kao skladište materijala;

II. U zamjenu za rečene nepokretnosti Općina Kotor ustupa Državnom eraru u apsolutno i isključivo vlasništvo takozvani „Obćinski raštio“, zemljište oivičeno zidinama zamčene površine od 440,31 četvorni metar, koje čini dio čestice zemlje 3/2 (Kotorska riva), 2. zemljišno biće zemljišnog uloška 187 porezne općine Kotor, i označen zelenom bojom i slovom A na skici, koja se kao sastavni dio nalazi detalj A uz ovaj Ugovor.

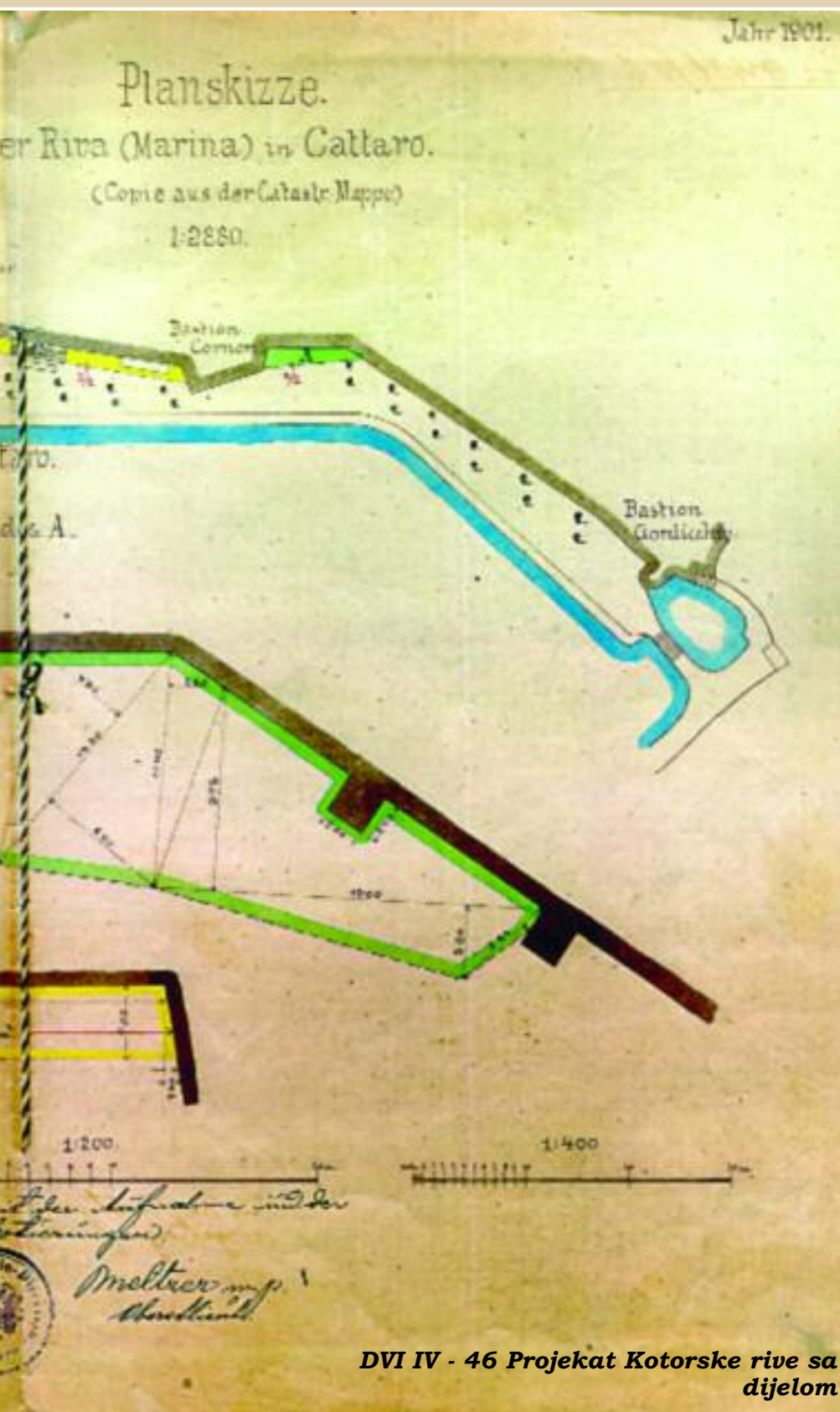
III. Općina Kotor ovlašćuje Državni erar da, počev od sada može tražiti na svoje ime upis prava vlasništva na ono što je predmet člana II.

IV. Međutim, pošto Općina Kotor ima namjeru izgraditi tržnicu na potezu čestice zemlje br. 3/2 čija se ukupna površina prostire na 449,68 četvornih metara, a nalazi se između bastiona Korner i Valier, koji se nalaze sa obje strane skladišta materijala i označena je žutom bojom na skici koja se nalazi u prilogu pod A, Općina Kotor će morati, u slučaju da spor bude dosuđen u korist erara platiti državi, na način i u roku koji su utvrđeni u prethodnom pasusu ovog člana, krajnji iznos od 2.608 kruna, koji odgovara pro-

cijenjenoj vrijednosti poteza zemljišta; Erar s druge strane ustupa od sada Općini izgrad-

nju projektirane tržnice na gore rečenim potezima zemljišta / uključujući i zemljište na kojem

se nalazi skladište materijala/,
 odmah pošto bude predano
 zemljište rečenog skladišta.

Međutim, obzirom na to da se
 ovi potezi zemljišta nalaze na
 dijelu gdje je zabranjena gradn-

ja, Općina se obavezuje da prije
 nego što pristupi gradnji, izda
 propisani revers rušenju i da
 uknjiži isti u zemljišnu knjigu

VII. Čim ovaj Ugovor postane
 pravosnažan u smislu člana X,
 Općina Kotor se obavezuje da
 će o svom trošku prenijeti sve
 stvari koje se nalaze u
 državnom magazinu, čestica
 362, u magazin koji će im naz-
 načiti c.k. Direkcija vojnog inže-
 njeriniga u Kotoru, a koji se
 nalazi donjem dijelu gradskih
 zidina. Općina Kotor se također
 obavezuje da će o svom trošku
 srušiti skladište materijala (čes-
 tica zemlje br. 362.)

VIII. Svi troškovi koji su
 vezani za i oni koji će proisteći
 iz ovog Ugovora, pasti će na
 teret Općine Kotor i naročito
 troškovi procjene utvrđivanja
 vrijednosti Zgrade

(čestica zgrade br. 362 i pri-
 padajuće joj zemljište), površine
 i vrijednosti zemljišta

A i poteza označenog žutom
 bojom na priloženoj skici, kao i
 oni troškovi oko sklapanja ovog
 Ugovora i odnosnog upisa u
 zemljišnu knjigu, što uključuje
 i sve

takse i troškove koje se na to
 odnose.

F. Radoničić s.r.
 Francesco Portolan s.r.
 L. Millin s.r.
 c.k. Upravnik carinarnice

Na osnovu registra za ovjeru
 br. 98 gospoda F. Radoničić,
 Lazar Milin i Francesco
 Portolan, poznati ovom sudu,
 priznaju kao svoje gore stavl-
 jene potpise.

Iz pisarnice c.k. Kotarskog
 suda
 Kotor, 12. lipnja 1901. god.

(M.P.) Mirković s.r.
 c.k. Šef pisarnice

Joško Katelan, arhivist
Borivoj Jovanović, arhivist

Stara pomorska bratstva u Boki

Bratstvo Vicković

**Ermenedildo Antonov
Vicković 1881-1944,
kormilar**

Ovo maleno bratstvo nalazimo u dokumentima počev od XVI. stoljeća pod nadimcima ŽUHO, ŽUVO i ŽUO, a jedna grana bratstva nosi nadimak BARBIEROVICH

Jedan dio kuća izgradili su u Tabačini (danas predgrađe Kotora, inače sastavni dio nekada Dobrovske općine) i to uz crkvu Gospe od Milosrđa ili, kako se još zove, Gospa od Vrta koja se prvi put arhivski spominje 1518. godine. Drugi dio kuća imali su u Dobroti, od kojih jednu blizu zgrade nekadašnje Centralne komisije (danas Biblioteka Fakulteta za pomorstvo-Kotor). Svoje mrtve su sahranjivali na groblju crkve Gospe od Vrta i kod crkve Svih Svetih (u narodu Sv. Vrača) u Dobroti. Slavili su krsno ime Vračevdan 1. studenoga.

Prema popisu kuća iz 1808. godine i popisu iz 1839. godine Vick-ovići-Žuho imaju tri kuće i to: jednu jednokatnu, jednu prizemnu i jednu u izgradnji. Prema popisu kuća iz 1839. godine, uz crkvu Gospe od Vrta nalazi se kuća Josipa i Toma Vickovića, a u istom popisu nalazimo iste vlasnike koji grade drugu kuću u Ilijaševićima, blizu nedovršene crkve Svih Svetih (u narodu Sv. Vrača) sada stambena zgrada uz obalu, iz čega se zaključuje da su se tada iz Tabačine preselili u Ilijaševiče.

U periodu od XVIII. – XX. stoljeća bilo ih je 21 pomorac (7 kapetana i 14 mornara). U XVIII. st. imali su 3 broda (jednu malu tartanu, jednu trabakulu i gaetu) u vlasništvu Boža Pavova Vickovića iz 1726.

godine.

Za vrijeme francuske mobilizacije u Napoleonovoj mornarici 1810. bilo je obuhvaćeno pet pomoraca i to: kapetani Žuhović Luka Petrov i Žuho Tripo Petrov, mornari Tripo Ivanov, Pavo Aleksandrov i Vicko Petrov.

Na moru su stradali sljedeći pomorci: Anton Petrov Žuho (35 god.) mornar, utopio se sa brodom "II Vigore" vlasništvo kap. Ivana Radimira u brodolov-

Brod Cetinje

mu 1834. godine kod Sicilije zajedno sa još devet pomoraca, među kojima pet iz Dobrote.

Marko Đurov, mornar, ubijen od ulcinjskih pirata zajedno sa Matom Ivanovim Milošević, također iz Dobrote, kod Medove 1743. godine. i pokopani su u Valdanosu blizu Ulcinja.

Vicko Petrov, mornar, rođen 1788. godine. Utopio se u oluji (ne zna se mjesto) 1818. godine.

Tripo Ivanov, mornar, rođen 1772. godine. Utopio se kod Tivta 1826.

Tomo Antonov, mornar, rođen 1874. godine odnesen je valom sa palube američkog škunera "Illie" u Atlantiku 1894. godine.

Niko Antonov, kapetan, rođen 1870. god. brat prethodnoga, utopio se sa brodom "Travancore" kod Korzike 1896. god. i Đildo Antonov, treći brat, kormilar poginuo je na brodu "Cetinje" u Boki kotorskoj u veljači 1944. god. Ukupno je stradalo sedam pomoraca ili jedna trećina od ukupnog broja.

I posljednjoj obitelji sa kojom se ugasilo ovo bratstvo bilo je

suđeno da doživi tragičan kraj. Đildo Antonov Vicković, iskusni pomorac sa dugim stažem, živio je sa svojom ženom Ankom rođenom Kosović 1898. godine, također iz Dobrote, sinom Antonom rođenim 1921. i kćerkom Nadom rođenom 1923. u svojoj staroj kući u Ilijaševićima. Sin Anton, poslije završene mature obolio je od tuberkuloze u ratu 1941. god. i ubrzo umro 1942. u jednom sanatoriju sjeverne Italije. Đildo je kao kormilar u toku drugog svjetskog rata vodio parobrod "Cetinje" od 100 BRT građen u Engleskoj 1903. god. pod imenom Nettuno, bivše vlasništvo Zetske plov-idbe-Kotor na pruži Kotor-Herceg Novi. I baš u predjelu tjesnaca Verige bio je napadnut od savezničke avijacije u veljači 1944. god. mitraljiran naročito zapovjednički most kojom prilikom je Đildo poginuo. Pokopan je na groblju crkve Gospe od Vrta u Tabaćini.

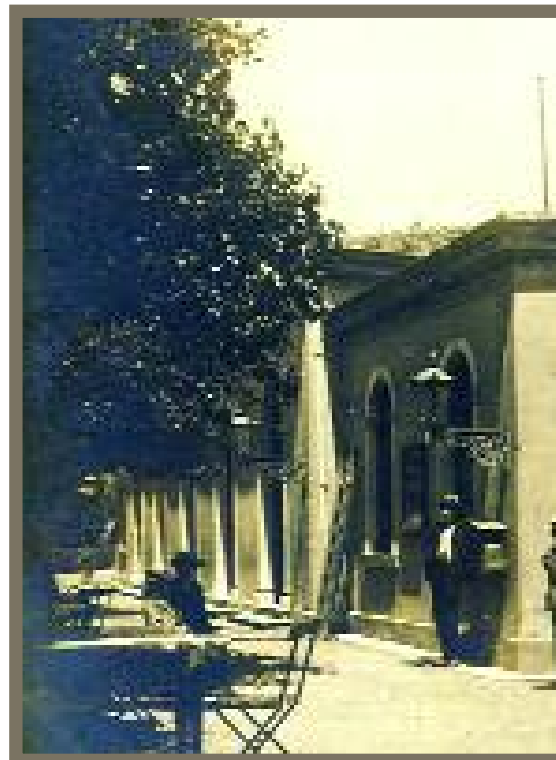
Kada je u studenome 1944. Boka bila oslobođena Njemci su u povlačenju porušili mostove

na Ljutoj Rijeci u Dobroti i na Sopotu kod Risna, tako da je kopnena veza između Kotora i Herceg Novoga bila prekinuta. Jedino se morskim putem mogla uspostaviti ta veza pa je odmah pušten u saobraćaj spomenuti brod "Cetinje" koji je na drugom putovanju 10. prosinca 1944. godine naišao na magnetsku minu u Tivatskom zaljevu, eksplozijom mine prepolovio se i potonuo. U ovoj našoj najvećoj pomorskoj nesreći poginulo je 88 osoba među kojima i Đildova supruga Anka koja je išla, kao i ostale žene onih dana, zbog velike oskudice, u Konavle po nabavku hrane, dok se kćerka Nada u tragičnom momentu našla na zapovjedničkom mostu. Eksplozijom mine bila je odbačena daleko od broda u more zajedno sa preživjelim kapetanom broda Božom Papealom i kormilarom Gracijom Rizonikom, obojicom iz Prčanja, i tako slučajno preživjela udes. Umrla je u Beogradu 1990. god. kao posljednji ženski potomak bratstva Vicković. Antun Tomić

**Razgovor sa Dubravkom Jovanović
u povodu nove zbirke poezije**

Na šotani bokeljske otmjenosti

Dubravka Jovanović rođena je u Kotoru. Objavila je zbirke pjesama: "Dijalog postanka", "Kamenov cvat", "Boka plavo čuti", sa pjesnicima Milanom Kosovićem, Nadeždom Pavlović, Branislavom Cvetković Vitić i Branislavom Bojićem. Autorka je brojnih eseja, reportaža i tekstova iz kulture i književnosti. Dobitnica je nagrade grada Kotora "21. novembar" kao i više književnih nagrada. Živi i radi u Kotoru. Glavna je urednica prve neovisne radio stanice u Kotoru, "Skala radija"

"Biti rođen u Kotoru, živjeti uz plaveti Boke, njene sjenovitosti, kulturno povijesne znamenitosti i slojeve minulih vremena, ali i onih koji će doći, i koje pjesnik mora nervom naslutiti, to je zaista obaveza više. Moraš pisati."

Poezija je prva ljubav Dubravke Jovanović, Bokeljke i Crnogorke, žene koja bilježi i naše svakodnevne trenutke, koji će na papiru ili kroz eter doći do svakog kantuna.

Subotnje jutro u domu od stila. Stara kredenca babe

Marice koja je učila prvim užancama, uz koju je rasla i maštala, starinski komo od prababe, koji više od 120 godina čuva svoje tajne... Mjesto kontrasta, kakva je i Boka i Crna Gora.

"Po rođenju sam autohtona Bokeljka. Moj otac je Špiljar i to sa ponosom napominjem, jer je to prva naseobina u Boki. Pred Špiljarima je San Giovanni, kulturno mjesto odakle pada pogled na

krovove Kotora, mistiku, ljepotu, ali i na mačke i pantagane Kotorških kaleta.

To je jedan utjecaj. Drugi, u smislu prožimanja kulture i tradicije, potiče od krša i otmjenosti grada Cetinja. Moja mama je Cetinjanka. Kako sam u pjesmi "Crnogorska elegija" napisala, miris pelina s jedne, i lavande s druge strane, miris krša i mora, katuna i dvorova."

Ozbiljna, sa željom da svakom slušaocu uputi pravu informaciju na valovima Skala radija čiji je i urednik, u sljedećem trenutku puna je emocija i sjete za davno prošlim danima, ljudima, običajima.

U jednom trenutku se osmjelila i zapitala se zašto ne bi napisala nešto što bi se moglo uglazbiti. U bokeljskoj konobi rodile su se pjesme, uz svijetlost svijeće, otkucavanje ure s Kotorke katedrale. Pjesmu "Kafana Dojmi" odmah su zatražile Bisernice Boke, "Crnogorsku elegiju" prepoznali su kao svoju Bokeljski mornari, "Hipnos i Teuta" pripala je Marini Cuci i Zoranu Proročiću.

Dubravka Jovanović

Kafana Dojmi

Dubravka sa ocem

“Zadrhti „tica“ u srcu kad grad pjeva sa vama “ Svi na fešte, svi na fešte“, kaže Dubravka.

“ Na šotani bokeljske otmenosti” naziv je njene nove zbirke poezije.

“Šotana je podsuknja, ono što viri, ono što se nazire, ono što je ispod. Te slojeve ima i Kotor; ispod njega je još jedan grad. Zagrebimo malo – ispod svake crkve u Kotoru evo opet crkva, opet fundamenti, opet novi sloj. To je moja šotana.

Tu je i rječnik, prijevod - što su galioti, užance, đardini i sve ostalo što ova knjiga nosi, uz karnevalsku nit do Dobrotske čipke, uz Gurdić - smaragdno oko na pupku južnih vrata od grada do kiša bokeških koje, ne samo padaju, već stvaraju atmosferu sjete, dramaturgije. Sve je muzika. I kiša, i bura, i jugo, i bonaca, i galebovi.”

“ Jezik Boke, leksika, romanizmi - makar i iskrivljeni, poseban je suvenir ovoga kraja. Korespondira i sa Katorskom katedralom i Muzejom, pokretnim i nepokretnim spomeničkim blagom. Po njemu smo prepoznatljivi. Za one koji ne znaju, a na žalost mnogo ih je, pjesnik mora biti svjetionik, svjetlo koje

opominje da jezik nestaje.”

Obitelj je Dubravki ostavila veliko bogatstvo koje se osjeća i u njenoj poeziji.

Nedjeljno jutro u Kotoru, koncert ispred kafane Dojmi, svirka pleh muzike, dugo se taložila i na kraju pronašla u ovoj knjizi.

“Sa dva fjoka, uštirkana i namušćana, ono malo iza uha, idemo na muziku. Obavezna je šotanića ispod vešte i lakirane cipelice. U jednom trenutku vidim ih, dižu se, idu na podij i balaju. Mama i tata, kao i mnogi drugi Kotorani, igrali su valcer ili tango.

Još osjećam mirise. Kameni stolovi, na njima pašte kotorske, pišingeri i kokta. To su moje slike. S jedne strane muzika, s druge pompjери. Pompjери kroz grad, konfužjon, nešto se dešava. Moj otac je bio legenda kotorskih pompjера, legende su i njegovi ljudi dondo Đuro Pic, dondo Atilio Panjako... Svi su me učili što je lijepo. Kitili su grad, doprinosili atmosferi karnevalskoj, Lodama, mornarići.”

Kolege i prijatelji malog-velikog radija odigrali su značajnu ulogu u osmišljavanju promocije knjige “Na šotani bokeljske otm-

jenosti”.

Otvorila su se sva vrata na koja je Dubravka zakucala. Pomorski Muzej, Muzička škola, Kulturni centar.

Promocija je održana u malom kotorskom kinu Boka. Na sceni je bio stari bajul, maketa broda, poltrone, jednom riječju - scenografija Boke.

Sala prepuna, tražilo se mjesto više. Domaćica je te rujanske noći gradu poklonila nešto izuzetno, željela je da Kotor prepoznaju i oni koji su došli, koji se žele prilagoditi, i zajedno sa Kotoranima sačuvati grad.

Na promociji: ples, riječ, stih i pjesma. Plesački par koji nas je vratio pred kafanu Dojmi, muzika stvorena iz prijateljstva, stihovi pjesnikinje i književnik Novak Kilibarda. Sve je bila jedna nit, jedna veza, Dobrotska čipka, kolo Bokeljske mornarice, svi vijadi i vapori, svaki kamen i pjaca, poetska slika i doživljaj.

Do nove zbirke šecite gradom, Bokom. Osjetite prošlost i sadašnjost kamena i mora, osjetite ljubav koju osjeća Dubravka Jovanović, ljubav koju jednostavno pretače u stih.

Dolores Fabijan

Suvremeno naselje Škaljari naspram Kotora - odnos prema tradicionalnoj arhitekturi

Bijeg od tradicije

Prostor na kome je podignuto suvremeno naselje «Škaljari» nalazi se na južnim padinama Vrmca, između starog istoimenog naselja i naselja Muo. Smješteno je ispod starog austrijskog puta Kotor-Cetinje, i to upravo ispod serpentina na prilazu Kotoru koje su poznate pod imenom «M». Donja granica naselja je pojasom zelenila odvojena od starijih kamenih kuća u obalnoj zoni.

Početak stoljeća na ovom terenu su postojale obradive parcele sa podzidima, što je karakteriziralo i zaleđe ostalih

Odluka da se naselje izgradi na ovom terenu donesena je ubrzo nakon zemljotresa da bi se smjestili stanovnici koji su morali da napuste svoje stanove u starom gradskom jezgru Kotora

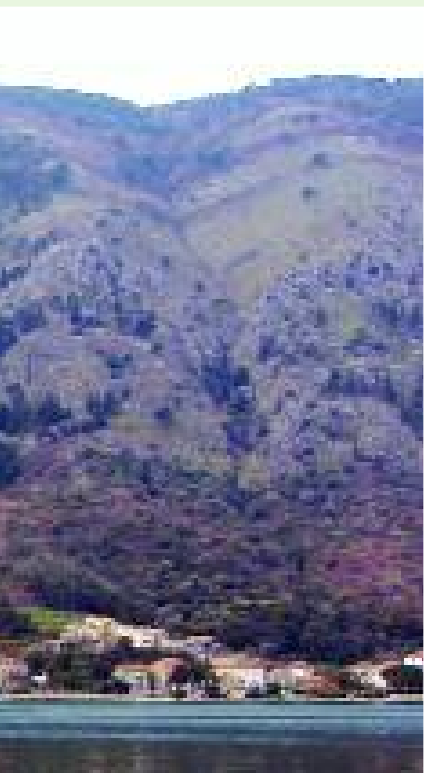
priobalnih naselja duž zaljeva, a posebno istočnu stranu brda Vrmca, na kojoj su se nalazila srednjovjekovna imanja kotorske vlastele sa vinogradima i maslinjacima.

U vrijeme donošenja odluke da se novo naselje podigne na ovom mjestu, stari podzidi i parcele stajali su pod

samonikom vegetacijom, jer se imanja desetljećima nisu obrađivala.

Odluka da se naselje izgradi na ovom terenu donesena je ubrzo nakon zemljotresa, kako bi se smjestili stanovnici koji su morali napustiti svoje stanove u starom gradskom jezgru Kotora. Grad je iseljen da bi se pristupi-

lo sanacionim radovima na stambenim zgradama, javnim i drugim građevinama u gradu, kao i na infrastrukturi, a za koje se predviđalo da će trajati dvadesetak godina. Za smještaj stanovnika Kotora predviđena je gradnja dva nova naselja od kojih je naselje Škaljari izgrađ-

eno već 1980. godine, a naselje Sveti Stasije tijekom 1980 - 82. godine.

Prihvaćeno je da novo naselje bude sagrađeno od stambenih montažnih zgrada koje je proizvodio «Gradis» iz Maribora; gradnja montažnih zgrada podrazumijevala je najkraći rok

za smještaj iseljenog stanovništva grada. Sačinjen je projekt koji je predviđao razmještaj zgrada, saobraćajnice i infrastrukturu. Priprema terena za postavljanje prizemnih montažnih zgrada sa osnovom u obliku slova «L», izrada kaskadno postavljenih betonskih postamenata na kojima su montirane zgrade, provođenje kišne kanalizacije, kao i izgradnja komunikacija i infrastrukture, predstavljala je veoma obiman i složen posao.

U vrijeme gradnje naselja gotovo je nestala postojeća vegetacija. Naselje od prizemnih zgrada sa zidovima od opeke i jednovodnim krovovima, čije su vertikalne strane obložene profiliranim i obojenim ALU – pločama, djelovalo je kao nužno zlo; sa podnebljem i tradicionalnim graditeljstvom ovo naselje nije imalo nikakvih dodirnih točaka.

Nizovi od pojedinačnih zgrada - stanova za jednu porodicu, formirani su u zavisnosti od uvjeta terena, tako da se javljaju kraći dijelovi niza od po dvije zgrade, kao i duži od četiri

ili šest zgrada. Nizovi od po nekoliko ovako formiranih grupacija zgrada raspoređeni su po izohipsama terena u osam redova.

U gornji dio naselja vodi glavna ulica, planirana kao osovina prema kojoj vode vertikalni tokovi saobraćaja kojima je naselje ispresijecano. Glavna ulica je kolska, sa proširenjima za parkiranje automobila, dok su sve ostale komunikacije pješačke. Među njima se izdvajaju prilazi stambenim zgradama, postavljeni sa gornje strane stambenih grupacija, i staze-stepeništa koja ih povezuju. Sve staze su izvedene u betonu. U betonu su izgrađeni i potporni zidovi parcela, kao i potporni zidovi duž glavne ulice.

U naselju ne postoje prateći sadržaji, osim manjih trgovina smještenih u montažnim objektima u glavnoj ulici. Improvizirana su dječja igrališta na proširenjima za parkinge u glavnoj ulici.

Zgrade su orijentirane prema istoku i gledaju na more i grad Kotor. Svako pojedinačnoj zgradi pripada unutarne

dvorište kvadratnog oblika i dio terena prema nižem stambenom nizu.

Pored zelenila u atrijima pojedinih zgrada i na nagnutom terenu ispred njih, zelenilo pokriva i slobodne terene pored stepeništa, ivice prolaza i neizgrađene parcele. Između novog zelenila mogu se zapaziti i autohtone vrste kao što je žukva, koja je u najvećoj mjeri pokrivala ovaj teren prije gradnje naselja.

Arhitektura naselja ni u jednom od elemenata ne podražava tradicionalnu arhitekturu. U tradicionalnoj arhitekturi za gradnju se koristi kamen, opeka je gotovo isključena. Krovovi su najčešće dvovodni; jednovodni krovovi su karakteristični za gospodarske i pomoćne zgrade.

Naselje zahvata širok prostor naspram grada Kotora i neizbježan je u vizurama sa gradskih vrata, gradske rive, pijace uz gradske bedeme. Njegovom gradnjom trajno je izmijenjen pejzaž naspram Kotora, svojstven podneblju u kome je obrada zemlje na izgrađenim

terasastim parcelama sa podzidima predstavljalo u svim ranijim razdobljima važan oblik privređivanja. Terasaste parcele pripadaju povijesnom nasljeđu u istoj mjeri kao i ostale vrste graditeljske baštine.

Gradnjom suvremenog naselja izgubljene su granice između starog naselja Škaljari i susjednog naselja Muo koje su do tada označavale njihov opseg; novoizgrađena struktura u vizualnom smislu stopila je u cjelinu ove dvije međusobno različite aglomeracije.

Sa druge strane, suvremeno naselje Škaljari je uspjelo da se uklopi u život. Ono posjeduje kohezione faktore koji povezuju stanovnike i omogućavaju njihovu komunikaciju. Naselje je uspjelo za relativno kratko vrijeme od dva i po desetljeća da oformi svoj identitet. Najznačajniji pokazatelj tog rezultata jeste činjenica da su stanovnici grada Kotora izabrali da ostanu u njemu po završenoj sanaciji njihovih u zemljotresu oštećenih stanova u starom urbanom jezgru Kotora.

Primijenjeni koncept stanovanja sa zgradama koje predstavljaju zasebne stanove na određenoj parceli omogućava ispoljavanje individualnosti i kreativnost stanovnika ovog naselja.

Prožimanje prirode i izgrađenog prostora kao neprevaziđeni kvalitet tradicionalne arhitekture post-ignuto je u najvećoj mjeri u ovom naselju, koje svojim formama i materijalima za gradnju potpuno odudara od tradicionalnih rješenja.

Jedna od njegovih primarnih karakteristika su vizure prema zaljevu, Kotoru u zidinama, kamenim brdima iznad grada i ukupnom zaleđu.

Vizura na grad Kotor pripada stanovnicima ovog naselja kao sastavni dio njihovog ambijenta; po mreži ulica, prilaza i stepeništa, kao i po nepredvidljivosti vizualnih doživljaja - ovo naselje podsjeća na stara ruralna naselja Boke kotorske.

arh. Zorica Čubrović

TAKO SMO NEKAD ZBORILI

ZAŠPORKAT - ZAPRLJATI. "Što mi se ova roba zašporkala, nema uopšte lica".

"Mali, što si zašporkao te crevlje, oli ne znaš odit po putu". "Zašporkao mi se komin".

ŠTRAMAC - MADRAC. "Pođi zovni štrapacijera da mi sašije ove štramace, ja sam već očešljala vunu". "Ja vazda šijem štramace u tri komada jer ih je lakše očistit i provjetrit".

RIVA - OBALA, zabilježeno i u značenju tržnica. "Svi su po[li na rivu, tamo se kupu u čakule". "Ka ti mama pođe na rivu da nešto

prodava, čega je manje, viša mu je cijena". "Idem učinjet jedan đir na rivu".

NALUŠTRAT SE - NAPITI SE. "Što se naluštrao, nije umio trefit vrata od kuće". "Ajde zovi ga doma, jer ako ti se naluštra, teško tebi."

KONTAT- RAČUNATI. "Računaj na mene, sve što budem mogao učinjeću, jer ti to meritaš". "Kontaj ako češ do zore, ali ti je to tako". "Zisto ti zborim da ona konta da će je on uzet za ženu, a uzeće je ki mene".

**SKALA
RADIO
Kotor**

Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor

99.0 MHz 95.3 MHz

RADIO **KOTOR**

www.radiokotor.com

PUČKO OTVORENO UČILIŠTE TRENING CENTAR ZA OBRAZOVANJE POMORACA - SPLIT

OBJAVLJUJE NATJEČAJ ZA UPIS POLAZNIKA U PROGRAM OBRAZOVANJA ZA ZANIMANJA:

• POMORSKI NAUTIČAR	20 POLAZNIKA
• TEHNIČAR ZA BRODOSTROJARSTVO	20 POLAZNIKA

POČETAK NASTAVE 15. 09. 2007.
ZAVRŠETAK NASTAVE 15. 03. 2008.

SVIM POLAZNICIMA OMOGUĆENO ZAPOSLENJE NAKON ZAVRŠETKA ŠKOLOVANJA
DETALJNE INFORMACIJE NA BROJEVE:

Tel. 021 558 580 ili 021 558 581 ili 021 558 558

Iz Vala u elitu

Mjesto Prčanj, nedaleko od Kotora, nije poznato samo po pomorskim obiteljima i zdravstvenom turizmu, već i po vaterpolistima.

Vaterpolo klub „VAL“, koji postoji već 40 godina, dao je u proteklom periodu brojne vaterpoliste i svjetske vaterpolo suce.

Mario Krsta Brguljan i njegovi sinovi Darko i Matija ponikli su u tom klubu, koji ove godine u neovisnoj Crnoj Gori izlazi na međunarodnu scenu u Kupu LEN Trophy.

Više od trideset šest godina ste u sportu?

- Počeo sam se baviti vaterpolom 1971. godine u vaterpolo klubu

Mario, Darko i Matija ponikli su u tom klubu iz Prčanja, koji ove godine u neovisnoj Crnoj Gori izlazi na međunarodnu scenu u Kupu LEN Trophy

«Val» iz Prčanja, a igrao sam i u VK»Budvanska rivijera» i u VK»Borac» iz Orahovca. Vaterpolo igračku karijeru završio sam 1986. godine. Usporedio sam igrao i rukomet od 1977. godine, pa sve do 1988. u Rukometnom klubu „Kotor“ i RK „Partizan“ iz Tivta. U vaterpolu sam još i danas.

Sa aktivnim igranjem nije završena Vaša sportska karijera?

- Još dok sam igrao vaterpolo po-

čeo sam sa dijeljenjem pravde na vaterpolo bazenima. Republički sudac sam postao 1982, savezni 1984, prvu saveznu ligu sam počeo suditi 1987, a od 1990. godine sam i međunarodni sudac. U okviru SFRJ, SRJ, SiCG i CG, sudio sam 19 finala Kupa, 20 finala Play off, 330 službenih međunarodnih utakmica.

Koje ste najvažnije međunarodne utakmice sudili?

- Sudio sam veliki broj utakmica, ali ću nabrojati samo najznačajnije:

1991. godine Juniorsko svjetsko prvenstvo u Los Angelesu, 1997. Mediteranske Igre u Bariju, 1998. KEŠ finale (ž) Amsterdam, Juniorsko Europsko prvenstvo Millfield (En), 1999. Svjetsko prvenstvo za juniore u Kuvajtu, 2001. Europsko prvenstvo za juniore u Haggenu, LEN Kup finale (ž) u Ateni, 2002. Juniorsko Europsko prvenstvo u Bariju, Svjetsku ligu u Madridu, KEŠ finale (Ž) u Kataniji, 2003. Europsko prvenstvo u Kranju, KEŠ finale (ž) u Ateni, Svjetska liga u Sao Paolu, Svjetsko prvenstvo u Barceloni, 2004. kvalifikacije za Olimpijske Igre u Rio de Janeiru, O.I. u Atini, Svjetsku Ligu u Đenovi, 2005. Svjetsko prvenstvo u Montrealu, finale Svjetske Lige u Beogradu, Kvalifikacije za Svjetsko prvenstvo u Šangaju, 2006. Finale FINA Kupa u Budimpešti, 2007. Svjetsko Prvenstvo u Melburnu,

kvalifikacije za O.I. Peking u Bratislavi.

Pored bavljenja sportom dugo godina ste i sportski radnik?

- 1996. sam bio predsjednik Udruženja sudaca PVS Crne Gore, a od 2000. do raspada SiCG predsjednik Udruženja sudaca i član stručnog savjeta

Od 2006. sam član stručnog Savjeta PVS CG.

Tijekom svih ovih godina nisu izostala i brojna priznanja.

- 1980. i 1982. godine biran sam u deset najboljih sportaša Općine Kotor i Boke. Za 2000, 2002, 2004. i 2006. godinu proglašen sam za najboljeg suca u SRJ i SiCG. U 2003. za najboljeg sportskog radnika Općine Kotor. U 2004, 2005. i 2006. dodijeljeno mi je specijalno priznanje SO Kotor.

Specijalno priznanje za Maria Brguljana svakako je uspjeh njegovih sinova.

Darko Brguljan, rođen 1990. godine, član je Vaterpolo kluba „Primorac“ od 1997. godine. U svim mlađim kategorijama osvajao je prva mjesta na saveznim i republičkim takmičenjima. Postao je reprezentativac nakon stjecanja nezavisnosti Crne Gore.

Na Balkanskim igrama u Budimpešti proglašen je najboljim strijelcem.

Učesnik je kvalifikacija za Juniorsko Europsko prvenstvo u Skopju, a sa istom reprezentacijom Crne Gore je osvojio peto mjesto na Europskom prvenstvu na Malti.

Bio je član prve ekipe „Primorca“, koja je prošle godine osvojila šampionsku titulu.

Ove godine igra za ekipu „VAL“ koja se takmiči u LEN Trophy.

Matija Brguljan, rođen 1995. godine, član je VK „Primorac“ od 1993. godine i ove godine je u kategoriji do 12. godina osvojio prvo mjesto na prvenstvu Crne Gore.

Trip Schubert

Imate riječ

Poštovana urednice,

I (ne)mate riječ

Izašao je broj 30 Hrvatskog glasnika, u punom sjaju, čestitam!

Napisao sam Vam pismo za rubriku Imate riječ ali ga niste objavili. Vjerojatno Vam sadržaj pisma nije odgovarao, ili, možda, nije bilo "prostor" ili možda moje pismo nije bilo u skladu sa uređivačkom politikom časopisa. Ostao sam malo razočaran, ali ne i iznenađen, ali neka bude kako je odlučeno. Želim Vam mnogo uspjeha na uređivanju hrvatskog časopisa.

Lijepi pozdrav
Dario Musić
Dobrota 214
Kotor

IN MEMORIAM

Preminuo je Karmelo Kamenarović, najstariji Dobročanin i član HGDCG i HGI-a.

Rođen 16.07.1910 u malom bokeljskom mjestu Dobrota, Karmelo je cijeli svoj život posvetio moru i mornarskom životu. U ranoj mladosti gospodarske prilike toga vremena opredjeljuju mladog Karmela da se otisne na more i da svoj život podredi njegovim ćudima i životu koje ono donosi. Život na ondašnjim parobrodima nije bio nimalo lagan, svoje zanimanje kao strojar usavršava svojom marljivošću i radom.

Nakon Drugog svjetskog rata nastavlja svoju plovidbu morima i stiče zvanje Upravitelja stroja (kapo od makine) na ondašnjoj "Jadroliniji". Ženi se sa Dalmatinkom sa Hvara, svojom Zorkom i zajednički život nastavljaju u njegovoj kući u Dobroti. Nažalost, nemaju djece i, kad Karmelo odlazi u mirovinu, more ga i dalje privlači. Svojom barkom ide na ribanje, uzgaja školjke i sve tako dok nije izgubio svoju Zorku i onemoćao od bremena godina. Osnivanjem hrvatske udruge HGDCG u Kotoru postaje član te Udruge 29.10.2001. god. i najstariji je njen član. Kasnije postaje član i HGI-a Kotor. Zbog svojih godina nije mogao aktivno učestvovati u radu Udruge, ali je pratio njen rad preko Hrvatskog glasnika koji mu je redovno bio dostavljan i bio prisutan na svim godišnjim skupštinama Društva.

Preminuo je 20.08.2007. u dubokoj starosti i sahranjen u obiteljskoj grobnici na groblju sv. Mateja u Dobroti. Na posljednji ispraćaj našeg najstarijeg Hrvata malog mjesta Dobrote i člana HGDCG i HGI bilo je malo ljudi, malobrojna rodbina i najbliži susjedi. Nažalost, nitko od HGDCG i HGI nije bio da da posljednju počast svom najstarijem članu i položi buket cvijeća na njegov odar. Počivao u miru Božjem

Dario Musić
Dobrota 214
Kotor

PRODAJNA MJESTA

Hrvatski glasnik možete kupiti ispred katedrale sv. Tripuna, na Kamenom kiosku i sljedećim prodajnim mjestima Bega pressa:

Podgorica: Ivana Vujoševića, kućica Momišići
PC Kruševac- Svijet
Centar - maloprodaja
Njegoševa ulica -

Globus

Bar: Trafika SDK
Kostruća

Ulcinj: Bulevar- maloprodaja

Budva: Prolaz - maloprodaja
Spas - maloprodaja

Tivat: Anja
Pantomarket
Sturi
Dragana
Maprenat

Cetinje: Pazar, maloprodaja

Kotor: Pantomarket
Riva kod kamenog kioska
Sandrela

Herceg Novi: Tažeks - Bijela
Mješovito 33
Grbo MNM
Knežević

Company

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik i propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju i poljoprivredu.

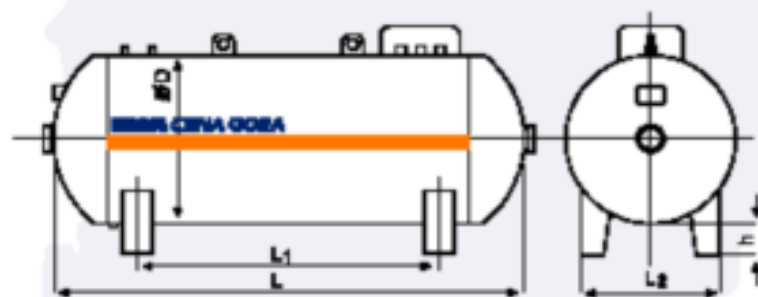
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-8 kg drva

1,5-2 kg ugljena

1,12l ložnog ulja

12,8 kW električne energije

Spremnik (kg)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

Bajadera

KRISMA TRADE d.o.o. Podgorica
Josipa Broza br. 55
tel/fax. 081-658-720 658-722